ՆՈՒՄԷՐՕ 1729 — 1883 ՄԱՅԻՍ 19 ՓԷՆՃՇԷՆՊԱՀ — ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԷՆԷ

ԱՊՕՆԷ ՇԷՐԱՅԻԹԼԱՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՕԼ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք	180 ղրշ.
Ալթը այլըգ	90 »
Իւչ այլըգ	50 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագլար իչին

Պիր սէնէլիք	220 ղրշ.
Ալթը այլըգ	110 »

30 ՓԱՐԱ

ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՊՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ԽԱՐԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ՆԷՎԱՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՇԷՐԱՅԻԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթըրը իչին

1 վէ 2 վէ 3ինճի սահիֆէյէ	8 ղրշ.
4ինճի սահիֆէյէ	2 »

ԻԽԹԱՐ. Վէֆիաթ, Նիկեահ վէ թէշէքքիւր սարրաֆիյէյէ այրը իլանտըր.

2 վէ 3ինճի սահիֆէլէրէ	6 ղրշ.
4ինճի սահիֆէյէ	4 »

Զիյատէ միւտտէթ իչին իլանլար պազարլըգ օլուր։

Մէքթուպ նաշիրլէրի պէտէլ պէշինէն գապուլ օլունաճագ վէ աւտէթ օլունմայաճագ էվրագ իատէ օլունմազ տըր։

30 ՓԱՐԱ

Խաւարճիանէսի, Հէյէթը Թահրիրիյէսի վէ մաթպաասը, Պէպիալիտէ Պապը Ալի ճատտէսինտէ նումէրօ 20 խանէտէ տիր։ — Կազէթանըն մէսուլը խարիճ վէ Թահրիրիյէսինէ աիտ քեաֆֆէի մէվատ հագգընտա Միւտիրի կազէթա Տիգրան Ճիվէլէքեանա միւրաճաաթ օլունմալը կիպի, քեաֆֆէի մէքթուպլարըն տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր։

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԻԶՄԻՐՏԷՔԻ ՀԱՏԻՍԷԼԸՐ

Իզմիրտէքի հիւքիւմէթ գօնաղընտա էվվէլքի կիւն չէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, կէչէն կիւն պազը քիմսէլէրի տաղա աչըրան ձիրիտ օղլու նամ հայտուտ ֆըրգասընըն պիր գըսմը իլէ մէզքիւր ֆըրգայը թաագիպէ մէմուր օլան բօլիսլէր պէյնինտէ էհէմ պիր միւսատէմէ վուգու պուլըպ, հայտուտլարտան պիրի գաթլ վէ տէօրտիւ տէրտէսթ օլունմուշլար տըր։

Գաչը գալան էշգըյանըն տախի էլտէ էտիլմէսի իչին թաագիպաթա տէվամ իտիլմէքտէ օլուպ, անլէրի իճապ էտէն գօրտօն տախի բէյ տէր բէյ տարլաշտըրըլմագտա օլտուղընտան, խաղընտա ճիտմեսինին տէ էլտէ իտիլմէսի մէմուլ օլունույօր։

Մ. Լէօնիտաս Պալթաճը էվվէլքի կիւն Վիէննա վէ Բարիզէ միւթէվէճճիհէն Տէրսաատէթտէն հարէքէթ էյլէմիշ տիր։ Իչիտիլտիկինէ կէօրէ, մումայիլէյհ մէզքիւր չէհիրլէրտէ Թիւթիւն Րէժիսի չիրքէթինին թէշքիլի հարէքէթինտէ պուլունաճագ տըր։

Շիրքէթը մէզքիւրէ հիսսէ սէնէտաթընըն իքի այա գատար մէվգիի թէտավիւլէ չըգարըլաճաղը միւհթէմիլ տիր։

Գազը պէօյլէ Ֆրանսըզ գումբանիասը հիսսապընա օլարագ Օտրիատա բէք չօգ արազիլէր միւպայաա իտիլմէքտէ օլտուղու թարաֆլարտան խապէր ալընան խուսուսի մէքթուպլարտա պէյան օլունույօր։

Գազը Պօշէմիա կազէթալարընըն պէյանընա կէօրէ, պու կիւնլէրտէ Բրզիկրամ չէհրինտէ վագը խաչութի սինակօկասը բիւյիւկեահընտա 11 քիլօկրամ աղըրլըգընտա պիր տինամիթ գարթուշը պուլունտուղու կիպի, մէզքիւր սինակօկանըն ճամիսը գըրըք վէ խաչութի մէզարլըգընըն ազանլարը քէսիք պուլունմուշ տըր։ Թօտիֆալ նամ մահալտէ պուլունան քեաֆֆէի խաչութի խանէլէրինին ճամիսը պիր կիճէտէ քեամիլէն չիքեսթ իտիլմիշլէր տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Սալթանաթը Սէնիյէ թարաֆընտան րէսմը թէթէվվիւճ միւնասէպէթիյլէ Մօսգովայա կիտէն սէֆարէթը ֆէվգէլատէտէն տօլայը Չարըն թէշէքքիւրաթընը զաթը հազրէթը Շէհրիյարիյէ պիլիգաթ արզ ու թագտիմ իմբարաթօր հազրէթլէրինին Նազըրը Մ. տը Կիրս թարաֆընտան Ռուսիա մասլահաթկիւզարը Մ. Օնուֆրիէֆ մէմուր օլունմուշ օլտուղընտան, մասլահաթկիւզարը մումայիլէյհ տախի տիւն սապահ պու պապտէ Ծատրազամ հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իթմիշ տիր։

—Ռուսիա Չարը էվվէլքի ագշամ տօղրուտան տօղրույա զաթը Շահանէյէ պիր թէլէկրաֆ քէշիտէ իտէրէք, Մ. տը Նէլիտօֆը Պապը Ալի նէզտինտէ սէֆիրը քէպիր նասպ իթմիշ օլտուղունը իշար էյլէմիշ տիր։

Իչիտիլտիկինէ կէօրէ Մ. տը Նէլիտօֆ օն պէշ կիւնէ գատար Տէրսաատէթէ աւտէթ իտէճէք տիր։

—Տիարպէքիրտէն եազըլան պիր մէքթուպտա օգունտուղընա կէօրէ, օրալարտա սաղանագ եաղմուրլար եաղարագ վէ տաղլարտա գարլար էրիյէրէք սու թուղեանլարը վուգուա կէլմիշ վէ խայլի մազարրաթը մուճիպ օլմուշ տըր։ Հէքիմ խանը նամ մահալլ սուլար պաստըրմագ սուրէթիյլէ պիր գաչ վաղըթ կէրիտէ գալ-մուշ վէ Տիարպէքիրտէն Գանկալ նամ մահալտէ կիտէն քէօբրիւնիւն պիր գըսմը տախի եըգըլմըշ տըր։ Քէչալըք Մալաթիա եօլու իւզէրինտէքի Գըրգ-կէօզ թապիր օլունան քէօբրիւ տախի եըգըլմագ իւզրէ իմիշ։

Քէզա Մուսուլտան խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, չէհրը մէզքիւրտէն միւրուր իտէն չայ ճօշմուշ վէ գըյըլարընտա պուլունան գահվէլէրի եըգմըշ վէ պիր գաչ տուպա սիւրիւպ կէօթիւրմիւշ տիր։

Քէզա պու սապահ Եօզկատտան ալընմըշ պիր մէքթուպտա օգունտուղընա կէօրէ, չէհրը մէզքիւրտէ 8 կիւն միւթէմատիէն սաղանագ եաղմուրլար եաղմագտա իմիշ։

—Ֆուրըն պէյանընա կէօրէ, Թէքքէ միւթէսարրըֆը Թուրհան պէյին պազը մէսաիլտէ նիզամըն խարիճինտէ հարէքէթ իթմէքտէ օլտուղընտան տախի սանճաղը մէզքիւր գատըսը թարաֆընտան մագամը Սատարէթէ պիր թէլէկրաֆ կէօնտէրիլտիկի կիպի, արզա արգայա տիկէր պազը թէլէկրաֆլար տախի վիւրուտ էյլէմիշ տիր։

—Թահթը մէօհրէ ալընտըղընը տիւնքի նէշր օլունմուշ եաղըլը Ալիւէ վէզնիսինին թէտգիգը մուամէլաթընա պաշլանտըղը Նէ վ. եաղըյօր։

—Պապը Ալի թէրճէմէ օտասը միւմէյյիզի Ալի պէյին թէզգիւթէյինէ պինաէն, իքի միւմէյյիզլիք վէզայիֆի պիրլէշիպ ուհտէսինա օտաս մէզքիւր միւմէյյիզը սանիսի Պէհճէթ պէյ թային գըլընմըշ տըր։

—Եըլտըզ սէրայը ճիվարընտա պիր քէօշք պաղչէսանէ ինշասընա իրատէի Սէնիյէ սատըր օլմուշ տիր։

—Չարըն րէսմը թէթէվվիւճինին իճրասընտան սօնրա թէշէքքիւլ օլունաճագ լաղաշայ մէյտանընտա Շարգտա Ռուս գօնսօլօսլարընըն հալինի թէֆթիշէ մէմուր միւֆէթթիշլէր թայինի օլունմասը մասթէսի տախի մէզքիւր իմիշ։

—Մէարիֆ Նէզարէթի թարաֆընտան Ռումէլի մէքթէպլէրինինին թէֆթիշի իչին Ֆրանսըզ Նիմպէյ նամ զաթըն մէմուր թային գըլընտըղը եազըլմըշ իտի։

Ալէյնին խուսուսի մալիւմաթընա կէօրէ, միրը մումայիլէյհ Ռումէլի մէքթէպլէրինէ միւֆէթթիշ թային օլունմայըպ, մէքթէպլէրի մէզքիւրէնին ահվալի հագգընտա իսթիհսալը մալիւմաթ իչիւն եալընըզ պիր տէֆա օլարագ մէզքիւր մէքթէպլէրի զիյարէթ իտէճէքմիշ։

—Մ. Քլիւսլին պէյանընա կէօրէ, իչ սէնէտէն սօնրա միւտտէթը իմթիյազը խիթամ պուլաճագ օլան Շիրքէթը Խայրիէ վաբօրլարընըն իչլէթմէք իչիւն պիր պէօյլէ էվլօբա գումբանեասը թարաֆընտան մագամաթը ալիյէյէ բէք նաֆի չարթլարը հավի թէքլիֆնամէ վուգու պուլմուշ տըր։

—Պու քէրրէ Սօֆիատա 14 քիչիտէն միւրէքքէպ պիր գալպազան գումբանեասը քէչֆ օլունարագ ազալարը թէվգիֆ օլունմուշ տըր։ Իշպու գումբանեա Ռումանիա սիքքէլէրի իլէ Օսմանլը լիրասընը թագլիտ իտէկէլմէքտէ իմիշ։

—Պէյօղլունտա Բանկալթիտէ Ագ-Պապա սօգաղընտա սաքինէ պիր Ռում տուլ գատընըն խանէսինէ էօթէտէն պէրու կիրիպ չըգմագտա օլան պիր տէլիգանլը էվվէլքի ագշամ տախի սաաթ պիր րատտէլէրինտէ կիտիպ եօգարըյա գարըյըն եանընա չըգմըշ վէ իւզէրինտէ պուլունան րէվօլվէրի արանըզ չէքիպ մէզպուրէյի աղըրճա եարալայարագ ֆիրար էյլէմիշ իսէ տէ, ճարինը մէրգումըն Թագսիմ ճիվարընտա Ֆէրիտիյէ սօգաղընտա պուլունան խանէսի թէհարրի օլունարագ, խանէսինի թէֆթիշ իտիլտիկի հալտէ ինթահար?... [illegible] պուլունամամըշ օլտուղընտան, արաշտըրըլմագտա տըր։

—Պաղտատ վիլայէթինին րէսմի կազէթասը օլան Զէվրաա օգունտուղընա կէօրէ, Տէճլէ (Տիգրիս) նէհրի իւզէրինտէ եէրմի գատար եօլճու գօֆա թապիր օլունան պիր նէվի եուվարլագ սանտալա րաքիպլէն պիր գըլըճլար կէչիտիքլէրինտէ, սանտալ տէվրիլիպ իչինտէն մաաատա օն եէտի եօլճու մէզքիւր սուտա պօղուլմուշլար տըր։

—Զանգա գալէ միւթէսարրըֆը Մուհիթտին բաշա տիւն Տէրսաատէթէ կէլմիշ տիր։

—Աթինատա Օսմանլը սէֆարէթի մասլահաթկիւզարը Թէվֆիգ պէյ էֆէնտի մէզունէն Տէրսաատէթէ կէլմէքտէ իմիշ։

—Մասէյին րէսիմի պաշըրը Մ. Լուիճի Ագգուարօնէյէ իրան Շահը թարաֆընտան իւչիւնճիւ րիւթպէտէն Շիր-ու-խուրշիտ Նիշանը իհսա օլունմուշ տըր։

—Կէլէճէք օգոստոսըն 11ինտէ աչըլաճագ Զիւրիխ սէրկիսինէ գոյմագ իւզրէ Վիէննատա պիր էճզայի բօզիսիօնը քիւշատ օլունաճագ իմիշ։

—Իսքէնտէրիյէ վագը Սէլիմիյէ գըշլասընըն վէ խասթէխանէսինին սուրէթը միւքէմմէլէտէ թամիր իտիլէճէկի, վէ պու թամիրէ թախմինէն 300.000 ղրուշ գատար սարֆ իտիլէճէք մէզունիյէթի իթա պույրուլտուղը մէզմուն տըր։

—Սիվաս վիլայէթի տախիլինտէ Զարէ միւլհաքաթընտա պուլունան Գօչհիսար նահիյէսինէ աիտ վէ թէհզիպիւլ բօսթա մէքթուպլարը տախի գապուլ օլունմագ իւզրէ պիր թէլէկրաֆ մէրքէզի, վէ Այտըն վիլայէթինտէ Պիկա սանճաղընտա թապի Ըլըճա նահիյէսինէ 5 սաաթ մէսաֆէտէ օլան Բիրգի նահիյէսինէ աիտ վէ թէհզիպիւլ մէքթուպ նագլ ու թէսլիմ օլունմագ իւզրէ բօսթա չիւպէսի քիւշատ օլունմուշ տըր։

—Թօբխանէ էօնիւնտէքի մաղբուզ Բօզ-լու վաբօրլարընըն իւզէրինտէ Իզմիրտէն ճէլպ իտիլմիշ օլան տուպալարա իգթիզա իտէն վինչլէր վէ պու իւզէր մաքինալարը վագ իտիլէրէք ամէլիյաթը իքմալ օլունմագ իւզրէ պաշլանմըշ տըր։

ՋՕՃՈՒԳ ԱՇԸՐՄԱՍԸ

Տիւնքի Էօ-Քիլէ-ին պէյանընա կէօրէ, էվվէլքի կիւն Պէյօղլունտա Ալմընճը տափրէտէն Բէնճչէնպիհ բազարընա էնէճէք ճատտէտէ, էվլէրինին սայըքի գարուսը էօնիւնտէ իքի քիւչիւք չօճուգ տիկէր պազը չօճուգլարը պէրապէր օյնար իքէն, պիր արա ղայպ օլտուղլարը անալարը թարաֆընտան ֆարգ օլունարագ, հէր գալմըշլար արանըլմըշ վէ չօճուգլարտան հիչ պիր էսէր պուլունամամըշ տըր։ Նիհայէթ գօմշուլարտան պիր գատընըն Հասքէօյ իւզէրինտէքի Օգ մէյտանը ճիհէթինէ գօչուպ, օրատա րէսմի սաթըճը պիր Եահուտինին չօճուգլարը գուճաղընտա թութարագ Հասքէօյէ տօղրու կիթտիկինի կէօրմէսի, մէրգումըն իւզէրինէ աթըլարագ «չօճուգլարըմը վէր, նէրէյէ կէօթիւրիյօրսըն» տէտիկինտէ, Եահուտի մէրգումէ գատընը էօթէյէ իթմիշ վէ չօճուգլար պէնիմ տիր տէմիշ իսէ տէ, գատընըն Եահուտինին պու ճանլընա գուլագ ասմայարագ պօղազընտան թութմուշ վէ ճան ալամէթիյլէ չօճուգլարը էլինտէն ալմըշ իսէ տէ, Եահուտի գատընըն իւզէրինէ գըրըլա վուրմաղա վէ չօճուգլարը կէրի ալմաղա սավաշտըղընտա, օ արա պիր գասսապ իսմէթ կէլէրէք, պուչաղընըն սըրթըլա Եահուտինին էլլէրինէ վէ գօլլարընա վուրունճա, Եահուտի պրագըպ Հասքէօյէ տօղրու գաչմըշ, վէ զիքր օլունան գատընըն գարըն տա չօճուգլարը ալըպ էվլէրինէ կէթիրմիշ տիր։

Եահուտի չօճուգլարա չէքէր վէ լօգում վէրէրէք ալտաթըպ չուրատա պուրատա կէզտիրիրէքտէն սօնրա, նիհայէթ մէրգումանը գուճաղընա ալարագ Հասքէօյէ տօղրու կէօթիւրմէքտէ իմիշ։

Զապըթա մէրգումը թութարագ հապսա աթմըշ տըր։ Եահուտինին պու իշտէ նէ նիյէթտէ պուլունտուղու հէնիւզ թէպէյյուն իթմէմիշ տիր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս [illegible]

Գահիրէ 30 մայիս

Մէմլէքէթի իչղալ իտէն էճնէպի ասաքիրինին գովմագ իւզրէ պիր հէյէթը իթթիհատիյէի վաթանբէրվէրան մէյտանա չըգտըղընա տաիր իմզասըզ պիր թահրիրաթը ումումիյէ նէշր օլունմուշ տըր։

Իսքէնտէրիյէտէն Թօբա Թուլմասը կիւնիւնէ միւսատիֆ օլան յուլիս 11ինտէ պիր նիւմայիշ վուգուու մէմուլ տըր։

Նէրիլէրտէ պէօյլէ պիր հէյէճան մէվճուտ տըր։

Ումումի պիր խալէճան միւշահէտէ օլունույօր։

Գահիրէ 30 մայիս

Ժէնէրալ Հիքս պիր թէլէկրաֆ քէշիտէ իտէրէք, եաղմուրլար մէվսիմինին թագարրուպը սէպէպիյլէ ասաքէրինին պէօյլէ գրամընը Խարթումա ճէմ իտէճէկինի, վէ Քօրտօֆանը էհէնիտէն զապթ իթմէք իւզրէ մուախարէն իլէրույէ տօղրու եիւրիւյէճէկինի խապէր վէրմիշ տիր։

Աժանս Բիւթէրի [illegible]

Աթինա 30 մայիս

Գրալ Գօրֆուտա վասըլ օլմուշ վէ թէքմիլ էհալի վէ մէմուրինին թարաֆընտան քէմալը չէվգ ու մէհապէթլէ գապուլ օլունմուշ տըր։

Կէլէճէք յուլիսըն 13ինտէ Գրալ վէ Գրալիչա վէ թէքմիլ խանէտանը գրալինին Աթինայա միւվասալէթլէրինտէն սօնրա Գրալ Վիէսպատէն սուլարընա կիտէճէք տիր։

Ինկիլթէրրա սէֆիրի Մ. Ֆօրտ Գօրֆուտա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իթմիշ տիր։ Եաղընտա տիկէր պիւյիւք սէֆիրլէր տախի մէզքիւրէյէ ազիմէթ իտէճէքլէր տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի չարշէնպիհ կիւնիւ կրօն. ժողով Պաթրիգխանէտէ ագտը իճթիմա իտէրէք, պազը մէվատտը միւհիմմէնին ռուեէթիյլէ մէշղուլ օլմուշ տըր։

Մէճլիսը մէզքիւր՝ Պաթրիգ Ամէն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինին մա իթիրապաթ իրսալ իթտիկի Եկեղեցական Միաբանութիւն նամ ճէմիյէթը րուհանիյէ նիզամնամէսինի քէնտիսի տախի գրաաթ իտէրէք, պաալ միւզաքէրէ, ճէմիյէթը մէզքիւրէ մէճլիսը ումումիսինին մուվագգաթ րէիսինէ իրսալ իթմէքէ գարար վէրմիշ տիր քի, օ տախի մէզքիւր Նիզամնամէյի Եկեղեցական Միաբանութիւնա արզ ու թագտիմ իտէճէք տիր։

Տիւնքի կրօն. ժողով քէնտի տաիրէի սէլահիյէթինի թայինէ մէմուր օլան վէ Եկեղեցական Համագումար Ժողովա կէօնտէրմէյէ գարար վէրմիշ տիր։

Հայաստանեայց Եկեղեցիսինէ տախիլ օլմագ իչիւն Լօնտրատան Պաթրիգ Ամէն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ արզը պէյան իթմիշ օլան Պարոնեան Տ. Սուքիաս վարդապէտին իչպու արզուսընը կրօն. ժողով գապուլ իտէրէք, պու պապտէ Պաթրիգը միւշարիւլէյհ հազրէթլէրինին էհէմիյէթլէ Լօնտրատա մուգիմ էյլէյիշ վարդապէտէ պիր Օրհնութիւն մէքթուպը կէօնտէրիլմէսինի թահթը գարարա ալմըշ տըր։

* *

Կրօն. ժողով տիւնքի իճթիմաընտա տիկէր պազը մէսէլէլէր տախի թէսվիյէ իտիպ, անճագ վագթ կէճիքմիշ օլտուղընտան, ատէթնամէլէրտէ մունհասըր օլան մուհասէպէլէր օլտուղը վէճհիլէ խաս ժողով թէշքիլ իտէճէք քիլը տաղըլմըշ տըր։

—

Տիւնքի կիւն Քաղ. ժողով տախի ագտը իճթիմա իտէրէք, Պապը Ալի իլէ Պաթրիգխանէ արասընտա թէքէվվիւն իտէն մուխապէրաթ մէսէլէսինի միւզաքէրէ իթմիշ, վէ հիւքիւմէթը Սէնիյէ թարաֆընտան իհսան պույրուլմուշ օլան իմթիյազաթը աթիգա մուհաֆազէ, մուխթարլարըն ինթիխապ վէ մէմուրիյէթինի մուհաֆազա իթմէյէ, վէ պու ինթիխապըն Սահմանադրութիւն ահքեամընա թապի խորհուրդլար մարիֆէթիյլէ վուգու պուլմասընա վէ մուխթարլարըն տօղրուտան տօղրույա մէզքիւր հէյէթլէրէ մէրպութ օլմալարընա գարար վէրմիշ տիր։

* *

Տիւնքի Քաղ. ժողով՝ Պաթրիգխանէնին իճրաաթ վէ մէսարիֆ պիւտճէսինի մուվազէնէ իթտիրմէք իւզրէ Տնտես. խորհուրդըն պազը ազալարը հազըր օլտուղլարը հալտէ, Ազգային Տուրքի պագայասընըն թահսիլի մէսէլէսինի միւզաքէրէ իթմիշ, վէ Տնտես. խորհուրդըն քեաֆֆէի ազալարը հազըր օլտուղը հալտէ պու մէսէլէյի կէլէճէք իճթիմաընտա գամիլէն միւզաքէրէ իթմէյէ գարար վէրմիշ տիր։

* *

Պօյաճը քէօյիւնտէ Թաղ. խորհուրդ թէշքիլինտէն տօլայը պազը գիլլ ու գալ զուհուր իթմիշ օլմագլա, Քաղ. ժողով մէզքիւր խորհուրդըն ինթիխապընը թէստիգ իլէ միւթէքիթ մաթլուպ Թաղ. խորհուրդ թէշքիլինէ գարար վէրմիշ տիր։

* *

Տիվրիկտէ Բիւչտիյէ մէքթէպլէրինէ խանէթէն պիր չիֆթ էօքիւզ պաշընա 21 էօլչէք պուղտայ վէ եա պունըն պէտէլի թալէպ օլունմագտա օլտուղընտան տայիր մէզքիւր վիճտան Պաթրիգխանէյէ չիքեայէթլէր կէլմիշ օլտուղունտան, Քաղ. ժողով պու պապտէ մալիւմաթը քեամիլէ ալընմագ իչիւն մէսէլէյի Պապը Ալիյին նազարը տիգգաթինա արզ իթմէյէ գարար վէրմիշ տիր։

—

Պայազիտ Առաջնորդը Բուլպուլեան Գեր. Տ. Ամբրոսիոս վարդապէտ սայը կիւնիւ Թրապիզօնտան Տէրսաատէթէ վիւրուտ իտէրէք, տիւն Պաթրիգ Ամէն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրիյլէ միւլագաթ իթտիկինտէ, Պաթրիգը միւշարիւլէյհ հազրէթլէրի իչլէրինի թէֆթիշ իթմէքլէ մումայիլէյհ վարդապէտէ վաատ իթմիշ վէ պիր լայըհա եազըպ խաս ժօղովա արզ իթմէսինի էմր էյլէմիշ տիր։

—

Տիւն Տնտես. խորհուրդ տախի իճթիմա իտէրէք, պազը մէսաիլը ճալիպէյի ռուեէթ վէ միւզաքէրէ իթտիքտէն մաաատա, Միլլէթ մէճլիսը ումումիսինէ թագտիմ օլունաճագ 1883—1884 պիւտճէսինին թանզիմ ու թէտարիքինէ մէշղուլ օլմուշ տըր։

—

Մըսըր մէսէլէսի միւլքիյէսինին թէտգիգինէ մէմուր գօմիսիօն տիւն իճթիմա իտէրէք, սայըգ Առաջնորդ Գեր. Տ. Մեսրոպ Սրբազան տախի հազըր օլտուղը հալտէ, ուզուն միւտտէթ մէսէլէյի մէզքիւրէյի թէզքիր իթմիշ տիր։

—

Մուշ կազէթասընըն 2 այ միւտտէթլէ թաթիլ գըլընտըղը պու կիւնքի Վագայի օգունմուշ տըր։

—

Պու կիւնլէրտէ Պաղչէճիքտէ տօմարլարա՝ պէլէտիյէ րէիսի Ներսէսեան Կարապետ էֆէնտի ալէյհինտէ հագարէթամիզ եաֆթալար եափըշտըրըլմըշ օլտուղընտան, էֆէնտիի մումայիլէյհ Իզմիթ հիւքիւմէթինէ միւրաճաաթ իտէրէք, իքի չիւպհէլի չախսը թէվգիֆ իթտիրմիշ տիր։

Պու պապտէ մալիւմաթ վէրմէք իւզրէ Պաղչէճիք Թաղ. խորհուրդը իլէ Աւագ Երէց Տէր Կարապետ Հայր տախի Իզմիթէ չաղըրըլմըշլար տըր։

—

Խարբերդ Առաջնորդը Դերձակեան Գեր. Տ. Արիստակէս Սրբազան՝ քէնտի թէմի օլուպ Շարգի Ռումէլի վիլայէթի տախիլինտէ պուլունան պազը մահալլէրի տէվր ու զիյարէթ իթմէք իսթէտիկինի Պաթրիգ Ամէն. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ եազմըշ օլմագլա, Պաթրիգը միւշարիւլէյհ մումայիլէյհ րուհանինին Շարգի Ռումէլի վալիսի Ալէքօ բաշա հազրէթլէրինէ թավսիյէ իրսալ իթմիշ տիր։

—

Այվազեան Աբրահամ էֆէնտինին մէսէլէսի մալիւմէսինտէն տօլայը թէշքիլ օլունան թահգիգ գօմիսիօնը բազար կիւնիւ Գալաթա խորհրդարանընտա իճթիմա իտէրէք, Մ. Լյմիաժեանին Գէորգեան ձեմարանը միւտիրի Պ. Արշակ Նահապետեանըն ըսյտաբարութիւնը, Ուսումն. խորհուրդըն բարօրթօսունը, Պաթրիգ վէքիլի Բուսճուգեան Գեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետին բրօթէսթօնամէսինի, Ուսումն. խորհուրդըն բարօրթօսընա գարշը Այվազեան էֆէնտինին րէտտիյէսինի, վէ Քաղ. ժողովըն Միլլէթ մէճլիսը ումումիսինէ արզ իթտիկի բարօրթօյը գրաաթ իթմիշ վէ պու գրաաթ իւչ սաաթ սիւրմիշ տիր։

Պու կիւն մէզքիւր գօմիսիօն եինէ իճթիմա իտէրէք, պու մէսէլէյէ տաիր պազը գալան էվրագը միւհիմմէյի տախի գրաաթ իթտիւ նազարը տիգգաթա ալաճագ տըր։

Իշպու գրաաթլարտան սօնրա, Ազգ. Վարչութիւնըն գարարը մուճիպինճէ թահգիգ իթմէյէ միւթագիգանէյէ միւպաշէրէթ օլունուպ, լազըմ օլան քիմսէնէլէր բէյ տէր բէյ տավէթ օլունաճագ, վէ էն սօնրա ալէնի մուհաքէմէ իճրա իտիլէճէք տիր։

—

Ս. ՓՐԿԻՉ ԽԱՍԹԱԽԱՆԷՍԻ

Ազգ. Սահմանադրութեան 23րդ Յօդուածի կարգադիր Մասնաժողովի անդամոց թիւն ստուարացընելու պէտք տեսնելով Հոգաբարձութիւնս, հետեւեալ անձանց յանձնուած ըրած է, որք են,

Մնդ[illegible] Տէր[illegible]

Լեւոն Ֆընտըգլեան
Թումիկ Չըպուգճեան
Կարապետ Եգնեան
Համբարձում Գավանօզեան
Ղազարոս Միքայէլեան
Միհրան Անտօնեան
Մկրտիչ Մանուկեան
Պետրոս Զիլճեան

Զայս Ձեր պատուական լրագրոյն մէջ հրատարակելնիդ խնդրելով

Մնամք յարգանօք
ի դիմաց Հիւանդ. Հոգաբ.
Ատենադպիր — Ատենապետ
Տէր [illegible] — Մ[illegible]
18 մայիս 1883
Կ. Պոլիս

ՖՐԱՆՍԱ ՎԷ ԻՆԿԻԼԹԷՐՐԱ

(Տէվամը նումերօտէն ալընմը)

Ֆրանսըզլարըն Թօնքին սէֆէրի, Ինկիլթէրրատա պիր տէրէճէյէտէք թէէսիր բըրաքմա իտէճէք տիր:

Վէ օ տախի պաշգա պիր շէյ իչիւն տէյիլ եալըզ Թօնքինին տախի, Մատակասգար կիպի, Հինտիսթան սուլարընա եագըն պուլունտուղու իչիւն:

Ֆագաթ արթըգ պիւթիւն տէվլէթլէր տախի, պիր Ինկիլիզ միւսթեմլիքեաթը սուլարընա եանաշմամագ իչիւն, տիւննեանըն հանկը գըթասընա էլ աթաճագլարընը քենտիլէրի տէ չաշըրմըշլար տըր:

Աֆրիգայա կիթսէն Ինկիլիզ վար, Ամէրիգայա կիթսէն Ինկիլիզ վար, Ասիայա կիթսէն Ինկիլիզ վար, Ավստրալիայա կիթսէն Ինկիլիզ վար, Եւրօբատա տա տուրսան եինէ Ինկիլիզ վար. Հէր հանկը Թարաֆա էլ ուզաթսան, ազ եագընտա եախօտ չօգ եագընտա, պիր Ինկիլիզ միւսթեմլիքեաթը, պիր միւհիմ Ինկիլիզ ատասը, վէ պիր Ինկիլիզ մէնֆաաթը պուլունաճագ տըր:

Ֆիլ հագիգա պու պէօյլէ միլլէթ, տիւննեանըն հէր գըթասընա վէ հէմ տէ էն միւհիմմ նօգթալարընա եայըլմըշ օլտուղունտան, անըն մէնֆաաթը պուլունմաեան պիր եէրէ կէօսթէրմէք իչիւն, պաշգա պիր տիւննեայա կիթմէքտէն պաշգա չարէ գալմամըշ տըր:

Անճագ տիւննեա իւզէրինտէ եօյլէ նախօշ հալլէր վար տըր քի, անը մէնն իթմէք գապիլ օլմա տախի, հէր տէֆա մէննինէ գըեամ օլունամազ:

Տէվլէթլէր իչիւն տախի խօշ կէօրիւնմէյէճէք չօգ հալլէր վագըր, վէ անլէրի մէնն իթմէք տէ քենտի իգթիտարլարը տախիլինտէ օլապիլիր:

Ամմա էկէր սարֆ օլունաճագ պարութ, վուրուլաճագ գուշուն գըյմէթինտէն ալըր օլաճագ իսէ, Թիւֆէնկի էլէ ալմագ պիլէ տէյմէյէճէյինտէն, գուշուն սէրպէսթ հարէքէթինէ միւսաատէ իթմէք մէճպուրիյէթի հասըլ օլուր:

Ինկիլթէրրանըն, քենտի վասի վէ զէնկին միւսթեմլիքեաթլարընա գարշը, Ֆրանսատան վէ Րուսիատան պաշգա գօրգու հիսս իտէճէյի գուվվէթլի պիր տէվլէթ եօգ տուր:

Պիր կիւն, պիր Րուսիա օրտուսունուն Հինտիսթանա կիրմէսի, ասըրլարտան պէրու պիր խէյալ թաիրէսինտէն տիշարը չըգմամըշ օլտուղու կիպի, տահա պունտան ասըրլար սօնրաեա գատար տախի այնի խէեալաթ տաիրէսինտէ գալմասը, գապիլիյէթ տէյիլ տիր:

Ֆագաթ եարըն Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ պիր մուհարէպէ վագը օլտուղունտա, ֆէրտասը կիւնիւ տախի, Ինկիլթէրրանըն բէք տաղընըգ պուլունան տէնիզ գըյըը միւսթեմլիքեաթլարընա գարշը պիր Ֆրանսըզ տօնանմասը Թարաֆընտան հիւճիւմ վագը օլաճաղը տա խէեալաթ գապիլինտէն պիր իհթիմալ տէյիլ տիր:

Տէնիզ իւզէրինտէ հարէքէթ իթմէք, գարատա հարէքէթ իթմէքտէ իչիւն սէնէլէրճէ եօլլար հազըրլամագ կիպի կիւճլիւքլէրէ միւհթաճ պիր մուամէլէ տէյիլ տիր:

Գալգանլար, չէօլլէր, ըրմագլար, սարփ կէչիտլէր, խըթիղքեամլար վէ գալէլէր կէչմէք կիպի կիւճլիւքլէրի տախի բէք ազ տըր:

Պիր Թէլէկրաֆ էմրի ագըպինտէ, գուվվէթլի պիր տօնանմա տէրհալ հարէքէթ իտիպ, տիւշմէնին զաիֆ պիր գըեըսընա եանաշապիլիր, վէ պու հարէքէթին եօնիւնիւ ալմաեա տավրանըլմա տէկլին, չօգ տէֆա, էլ իշտէն կէչմիշ օլապիլիր:

Վագա, Ֆրանսըզ տօնանմասը, Ինկիլիզ տօնանմասընըն աեաղընա վարմագտան հէնիւզ բէք ուզագ պուլունտուղու կիպի, պունտան սօնրա անըն աեաղընա վարապիլէճէյի տէ բէք մէճհուլ պիր մատտէ տիր:

Նասըլ քի, րէսմի մալիւմաթլար իլէ տախի, պու միւհիմմ սահիհլիյի իսպաթ իտէճէյիզ:

Անճագ հարէքէթէ բէք գօլայլըգը պուլունմագտա տըր տէտիքիմիզ տօնանմալար կիպի, Ֆրանսըզ տօնանմասը տախի, հէյնի իգթիզաթէ Ինկիլթէրրայա պէօյլէ զալէ գազանլարը աչաճագ տէրէճէտէ էհէմմիյէթտէն տէ սագըթ պուլունմագտա տըր:

Վագա, Մատակասգար ճէզիրէսի կիպի, Թօնքին տախի Հինտիսթան սուլարընա եագըն պուլունտուղու իչիւն, մէմալիքի մէզքիւրէնին, Ֆրանսա կիպի գուվվէթլի պիր տէվլէթ էլինէ կէչմէսի, վէ պու գուվվէթլի տէվլէթին օ սուլարտա պարընտըրաճագ տօնանմա ֆըրգասընա սըղընաճագ վէ լէվազըմաթ թէտարիգ իտէճէք պիր մէրքէզ էլտէ իտէմէսի, Թապիաթըլէ Ինկիլիզլէրէ խօշ կէօրիւնմէզ:

Ֆագաթ իլէրիւտէ վագը օլաճաղը իհթիմալտէն օլան պիր հալի մէնն իթմէք իչիւն, պունի՞ հալի եանի մուհարէպէյի շիմտիտէն տավէթ իթմէք կիպի պիր Թասավվուր, բէք ազ Ինկիլիզլէրին ֆիքրինտէն կէչմիշ կիպի, Ինկիլթէրրա տէվլէթինին իսէ խաթըր ու խէեալինտէն պիլէ կէչէմէզ:

Վուրուլաճագ գուշ, սարֆ օլունաճագ պարութա տէյմէզ:

Վագա պիր վագըթ Ֆրանսըզլարըն Նէֆսի Հինտիսթանտա պիլէ, Ինկիլիզլէրին հիւքիւմէթ գարշըսընտա պէօյլէ պիր Թէհլիքէ օլաճագ միւլքլէրի պուլունմագտա իտի. Ֆագաթ պունլար պիրէր Ինկիլիզլէրին էլինէ կէչիպ, տօղրուտան տօղրու քենտի հիւքիւմէթլէրինէ գարշը թէհտիտ սալտըրաճագ հիչ պիր նօգթա տա պըրագըլմամըշ:

Տօղրուտան վէ ուզագտան պիր թէհլիքէ օլմագ պաշգա կէլինտէ, Թօնքինտէն տահա զիյատէ Հինտիսթանա եագըն պուլունան Գօչինչին տախի, պու գատար սէնէլէրտէն պէրու Ֆրանսանըն գապզընտա պուլունմագտա իքէն, Հինտիսթանա գարշը պունըն նէ մազարրաթը տօգանմըշ տըր:

Էկէր Ինկիլթէրրանըն էլինտէ պիր Հինտիսթան պուլունմագտա իսէ, Ասիա սուլարընա հիչ պիր Եւրօբա տէվլէթինին եագլաշմասընա միւսաատէ օլունմամալը իտի իսէ, շիմտիյէ տէկին, Ֆրանսըզլարը Գօչինչինտէն տախի տիշարը աթմագ իչիւն, պիր սաաթ գատար պիլէ պօշա վագըթ կէչիրմէմէլի իտի:

Օլ վագըթ տա, շու սիւալէ պիր ճէվապ հազըրլամալը իտի:

Տիւննեանըն հանկը Թարաֆընա կիթմէլի տիր քի, օրատա պիր Ինկիլիզ միւսթեմլիքեաթը վէ Ինկիլիզ մէնֆաաթը պուլունմասըն:

Պունուն իչիւն տէտիք քի, տէվլէթլէրին տախի խօշլարընա կիթմէյէճէք պազը հալլէր վագը օլմագտա, վէ պու հալլէրի մէնն իթմէք պէլքի գուտրէթլէրի տախիլինտէ պուլունմագտա իսէ տէ, չար նա չար պազը տէֆա անլէրէ գաթլանմալարը աա իճապ մասլահաթտան կէօրիւնիյօր:

Բէք իհթիմալտէն տիր քի, Ինկիլթէրրա տէվլէթի, խուսուսի եալընըզ Հինտիսթան սուլարընտա պուլունան պիր տօնանմա ֆըրգասընա, իւչ քելիմէտէն իպարէթ պիր Թէլէկրաֆ չէքմէսի իլէ, Ֆրանսըզլարըն Թօնքին սէֆէրինի մէնն իթտիրէպիլիր:

Ֆագաթ սօնրատան վուգու պուլապիլէճէք նէթիճէլէրէ գըեասէն, պէլքի եարըն մատտէ օլարագ պիւյիւք Նէֆինտէն պուլունմագտա տըր քի, Ֆրանսըզլար, պէօյլէ օն գըթա Թօնքին տախի չայըլթ իչինտէ գալ... գըշգըրգըլարընտա, Ինկիլթէրրանըն եէրինտէն գըմըլտանմագլըղը փարըղ իթմէք պիլէ ապէս պիր շէյ տիր:

Պու հալտէ, Թօնքինլիլէրին, Չին իմփէրաթօրլուղունուն մուավէնէթինտէն պաշգա հիչ պիր իմիտ իտէճէք քեօշէլէրի գալմազ:

Վէ քենտի պէտպախթլըգլարընըն ամբաքլըղընտան միւսթէպէտ (երկնային) իմփէրաթօրլուղուն քենտիլէրէ ուզաթաճագ էլի, կիւյա քենտի ֆէլաքէթլէրինի պիթիրմէյէ պիր վասըթա օլապիլէճէք տիր, նէ թէքիմ քենտիլէրինի Ֆրանսըզլարըն էլինտէն գուրթարըպ իհեա էյլէմէյէ:

Ֆրանսըզլար, իլք չաթըշմալարընտա պօզուլտուլար:

Իհթիմալ տըր քի, պիր իքինճի վէ իւչիւնճիւ չաթըշմատա տախի պօզուլսունլար:

Ֆագաթ Թօնքինլիլէրին սէվինտիքլէրի, վէ պէլքի իլէրիւտէ տախի հէմ Թօնքինլիլէրին վէ հէմ տէ Չինլիլէրին տահա սէվինէպիլէճէքլէրի, քենտի սէլամէթլէրինտէն զիյատէ, խարապիյէթլէրինին տէրէճէսինի արթըրմայա սէպէպ օլաճագլար տըր:

Զուլուխթանտա, վէ Աֆղանիսթանտա, Ինկիլիզլէրէ գարշը տախի պազը մուվաֆֆագըյէթլէր վուգու պուլմամըշ տէյիլ. Նասըլ քի պիր վագըթ Ճէզայիրտէ տախի Ֆրանսըզլար ազ պօզգունլուգլարա տուչար օլմատըլար:

Ֆագաթ հէրէք պու մէմլիքէթլէր, հէրէք էմսալլէրի, Եւրօբալը Թալիմի ալմըշ վէ միւքէմմէլ սիլահլար իլէ Թէճհիզ գըլընմըշ օլան ասաքիրին պայը ալթընտա չէյնէնիր, նիհայէթ միւղլուպ օլմագտան գուրթուլապիլիրլէր մի:

Թօնքինլիլէր եալընըզ գալտըգլարընտա, միւլքին մէրթէպէ ազ գան իսաթէ վէրէրէք, պիր ան էվվէլ օլաճագ չէյի գապուլ իթիպ պիտիւտէ խարապիյէթտէն գուրթուլապիլիրլէր, վէ իլէրիւտէ, Ֆրանսըզ իտարէսի սայէսինտէ ազ չօգ մէտէնիյէթ բուհրանա նայիլ օլարագ, պիր կիւն, պաշլարընա պու գազա կէլմիշ օլտուղու իչիւն բէք իհթիմալ տըր քի մէմնուն տախի օլուրլար:

Ֆագաթ էկէր Չին իմփէրաթօրլուղու տախի, Թէքրարէն Ֆրանսայա գարշը քենտի գըլըճընը սըյըրմագ Թէշէպպիւսինէ գալգըշըրսա, օլ վագըթ, մուհարէպէ ուզանապիլիր. Ֆագաթ եալընըզ, կէրէք Թօնքինլիլէրին վէ կէրէք 200 միլիօնտան միւթէճավիզ պուլունան Չինլիլէրին զարար ու զիյանլարընը արթըրմագ իչիւն ուզանապիլիր:

(Տէվամը)

ԽՆԴԻՐ
ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ (*)

Արեւելեան Մամուլին փետրվար վէ Մարտ նիւմերօլէրինտէ կէօրիւլիւյ կալէթմէրղա նազըր օլունան վէ Ս. Էջմիածին Կաթողիկոսը ինթիխաբընա տայիր օլան ճալիպը տիգգաթ մէսէլէնին տէվամը օլմագ իւզրէ րիսալէի մէզքիւրէնին Ապրիլ նիւմէրօսինտէ տախի պիր մէգալէ կէօրիւլմիւշ օլտուղունտան, օգույուճուլարըմըզա եինէ մալիւմաթ օլմագ իչիւն մէգալէի մէզքիւրէյի տախի պէրվէճհի ատի այնէն նագլ իտէրիզ:

Գ.

Հայ ժողովուրդն անշուշտ անհամբեր կսպասէր իմանալ իր ժողովին տրամադրութիւններն այն հրատապ խնդրոյն վրայ՝ որ իր սիրտն ու միտքն երեք չորս ամսէ ի վեր կ'յուզէ: Վերջապէս այդ Ազգային ժողովն ձայն հանեց, մի քանի նիստ ըրաւ. անուանի երեսփոխաններ թեր ու դէմ խօսեցան, մինչեւ անգամ վերջնական որոշումն տուաւ, Խառն Յանձնաժողովի մը կազմութիւնը վճռեց, անտարակոյս այս համոզմամբ որ խնդրոյն յաջող լուծման համար լաւագոյն ճանբան այդ լիազօրութիւնն է:

Սակայն թողլով այդ Յանձնաժողովին կազմութեան եղանակն ու էութիւնն որոց ապօրինաւորութիւնն խիստ քննեան էֆէնտին լաւ բացատրած է, ըստ մեզ՝ ոչ միայն ժողովին ընտրած ճամբան մեզ 16 տարի ետ կ'տանի եւ կը նետէ այն փոսն կամ ծուղակն ուսկից չատեր մեզի հետ կ'կարծէին թէ ազատած են եւ նոր ուղիղ ճամբայ մը բռնելու պարագան ներկայած՝ կաթողիկոսին վերահաս մահուամբ, այլ եւ ընդհանրապէս ժողովն սխալ դիրք մը բռնած է ամենաբարձր եւ էապէս ազգային կենսական խնդրոյ մ'առջեւ և ցոյց տուած է վերստին որ չատ բան չէ ուսած փորձառութենէ, պատմութենէ, պարագաներէ եւ Հայոց ներքին զգացմանց եւ կարծեաց ճշմարիտ ներկայիչն լինելու վիճակին մէջ չէ գտնուած, քանի որ Ազգն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ոգւոյն եւ կրօնից ազատութեան սկզբանց վրայ հիմնուած տարբեր վճիռ մը կ'ակնկալէր:

Առանց հետազօտելու Ազգին բաղձանաց եւ իր ժողովին մէջ տեսնուած այս աննամաձայնութեան պատճառն որ գլխաւորապէս Սահմանադրութեան այն տրամադրութեան վերագրելի է որ 5—10 տարուան պաշտօնավարութեան պայմանաժամն կընծայէ Երեսփոխաններու որ պարտաւոր էին գոնէ երեք տարին անգամ մը փոխուիլ, այնպէս որ ժողովն նոր տարրերով չարունակ կենդանանար եւ ժողովրդեան ըղձացմանց հաւատարիմ թարգմանը հանդիսանար, առանց մի առ մի քննելու այլեւայլ ատենաբաններու արտայայտած կարծեաց արժէքն, որոց մէջ, պէտք է խոստովանիլ՝ եթէ կան հասարակ տեղիք եւ պատասխանութիւններ որ իմաստ չունին, կան նաեւ հայրենասիրութեան եւ ազգային իրաւանց գիտակցութեան ծնունդ եղող տեսութիւններ, սակայն ներուի մեզ ըսել, որ Ազգ. ժողովին վիճաբանութեան ընթացքին մէջ այնպիսի երեւոյթներ վեր ելան որ անտարակոյս չատ տխուր տպաւորութիւն պիտի ընեն Թուրքիոյ եւ մանաւանդ Ռուսիոյ Հայոց վրայ:

Այս երեւոյթները նպաստաւոր են այն քաղաքականութեան որու դէմ կ'կարծէ մաքառիլ ժողովն, եւ որ չինած եւ մեզի տուած է այն Պօլօժէնիէն որու լուծն այնքան տարիներէ ի վեր կ'կրենք, այն քաղաքականութեան որ քաջ գիտէ օգուտ քաղել այդ երեւոյթներէն եւ մեր սրով մեր գլուխը կտրել. Նոյնպէս յայտարար են այն օտարոտի միտումներուն, թագուն չահամոլութեան եւ անչահ վէհերոտութեան, որ տեսակ մը ոճիր, կամ կատարեալ ագիտութեան արգիւնք են՝ կաթողիկոսական խնդրոյն մեր առջեւ բացած անվեհեր վիճաբանութեան մ'ազատ այլ պատկառելի ասպարէզին մէջ:

Ազգային ժողովն որ երբեմն չափէն աւելի կ'ոգեւորուէր Հայկական խնդրոյն առթիւ եւ անքաղաքագիտութիւն չէր համարեր սանձ իր սահմանէն անդին անցնելով խօսիլ ու բողոքել, կը տատամսի, կ'աչխարէկի կաթողիկոսական, այսինքն իր կենաց ու մահու խնդրոյն առթիւ եւ խոհեմութիւն կ'համարի ոլորուն ճամբաներով իր միտքը բացատրել, փախչիլ, նուաստանալ, սողալ իր սրբազան իրաւանց առջեւ. Մայրանզութիւնն Հայոց յատուկ է, մանաւանդ այն Հայոց որ հաստատուն սկզբունք եւ որոշ նպատակ մը չունին, այլ միայն իրաւունք հակառակ պարագաներէ, արկածներէ, պատահարներէ ու չնորհներէ՝ մերթ կը բորբոքին ու կը վառին, մերթ կ'մարին, կը թմրին եւ այսպէս խաղալիք կը դառնան այլ եւ այլ փաղանգից տպաւորութեանց: Երբեմն իրեւ միջազգային իրաւանց տէր ինքզինքն հաչակող, Նոյնպէս Եւրոպական համակրութեամբ պան-

(*) Տես փետրվար ու մարտ ամսագիրները: (Արեւ. Մամուլ)

ԼԱՆԷԹԼԻ ԳԸԶ

ՄՈՒԷԼԼԻՖԻ
ԷՄԻԼ ՐԻՇՊՈՒՐԿ

ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԸՍՄ
ՏԻԿԷՐ ՊԻՐԻՆԻՆ ՃԻՆԱՅԷԹԻ

Բ.

ՄԱԼԻՄԱԹ

(1728 Նումերօտան տէվամ)

—Շիմտի Լիւսիլ նէ՞րէտէ տիր, սիւվալ իթտի չիֆթճի՛ պիր ազ սուստուգտան սօնրա:

—Օտասընտա տըր:

—Բէք ալա:

Ժագ Մէլիէ մէքթուպը ալտը, տիւկէր պիր զարֆա գօյտու, միւհիւրլէտի, պատէհու Րուվիայա ուզաթարագ պիրտէն պիրէ չէօյլէ էմր իթտի.

—Կիթ պունը Նէրէտէն ալտըն իսէ օրայա պրագ:

Բիէր Րուվիա տիգ տիգ չիֆթճիյէ պագարագ իքի ատըմ կէրի կէրիլիթտի վէ պիր էնտիշէ իլէ սիւվալ իթտի.

—Լաքին պունը եարտըմճըլա միւրատըն նէ՞ տիր:

—Սանա ֆարգ պիր չէյ տէյիլ տիր:

—Եօյլէ օլսուն: Լաքին էկէր եանըլմայօրսամ, սէն օնլարա պիր տուզագ գուրմագ խըթէյօրսըն: Միւրատըն նէ՞ տիր, Ժա՛գ. պու չէյ սանա եագըշմազ:

—Պէն իթիրազ միթիրազ իսթէմէմ, ճէվապ վէրտի չիֆթճի՛ պաղըրըպ չիտտէթլէ տէօշէմէյէ վուրարագ, հիչ տինլէմէյէ կէօյնիւմ եօգ տըր:

—Ժա՛գ, օ գատար սէվմիշ օլտուղուն զէվճէնին խաթըրը իչիւն, րէճա իտէրիմ, միւսաատէ էթ տէ իթիրազլարըմը պէյան իտէյիմ: Գըզընը չաղըր, սէօյլէ, իսթինթագ էթ:

—Խա՛յր: Պէնի քենտի հալիմէ պըրագ վէ նէ տիյօրսամ օնու եափ: Իսթէրիմ քի Լիւսիլ՝ պու կիճէ գարարլաշտըրըլան մահալլէ կիթսին:

Բիէր Րուվիա՝ էֆէնտիսինին հիտտէթինի թէսքին իթմէք իչիւն հէր նէ եափարսա պիհուտէ օլաճաղընը անլատը: Լաքին չիմտիլիք սիւքիւթ իթմէյէ գարար վէրմէքլէ պէրապէր, կէնճ հանըմընը հըմայէ իթմէք իչիւն իլէրիւտէ թէվասսութ իթմէքտէն տէ վազ կէչմէյէճէքտի, զիրա մէրգումէյէ պիր մուհապպէթը րիայէթքեարանէ վէ փէտաքեարանէսի վար իտի:

Պաշընը եէնիտէն էօնիւնէ ասըպ վէ եավաշ եավաշ օտատան տիշարը չըգտը:

Ալտըգը էմրէ իթաաթէն կիթտի մէքթուպը էթրաֆ տուվարընըն իչինտէ եէրէթլի թաշըն արգասընա պըրագտը: Պատէհու մէրատա չալըշան եանաշմալարըլա կիւնտէլիքճիլէրին եանընա կիթտի:

Պիր սաաթ սօնրա Լիւսիլ տախի տուվարըն օ կիզլի մահալլինէ կիտէրէք մէքթուպը ալտը, վէ նազարը իհթիրազլա էթրաֆընա պագընարագ գօրգուսինի արալըգընա սագլատը: Քիմսէ քենտիսինի կէօրմէտիկինէ էմին օլունճա մէրգումէ գըզ ալէլ աճէլէ օտասընա ավտէթ իթտի, վէ օրատա գարանլըգ քիմսէ իւմիտ կէլմէքսիզին օ գըյմէթլի Թէզքէրէյի օգումագճա օգուտը:

Լիւսիլին պու գատար տիգգաթ ու իհթիրազ իթմէսի սէպէպսիզ տէյիլ տիր: Գապահաթլը օլտուղընտան, վիճտանը րահաթ օլամազ իտի, տայմա ըըրըընըն մէյտանա չըգմասընտան գօրգար իտի: Մէրգումէ գըզ չարուգ գըզլարըր օլտուղընտան, պու Թայիֆէյի եիւզիւնտէն էլէ կէչէր տէյի խէվֆ իտէր իտի. բէտէրի գապահաթընը կէօզլէրինտէն անլար տէյու գօրգտուղընտան, անըն եիւզինէ պագմագա ճէսարէթ իտէմէզ իտի:

Քէմալը տէհշէթլէ Լիւսիլին ֆարգ իթտիկինէ կէօրէ, պիր գաչ կիւնտէն պէրու Ժագ Մէլիէ՝ տիւշիւնճէլի վէ միւքէտտէր կէօրիւնմէքտէ իտի. մէրգումը՝ գըզը հիչ լագըրտը իթմէտիկի կիպի, զանն իտէրտի անըն եալընըզ գալմագտան տա գաչընըյօր իտի:

—Նա Րապպիմ, աճապա պիր չէ՞յ մի չիւպհէ իտիյօր, տէր իտի գըզ քենտի քենտինէ տէհշէթլէ:

Էնտիշէ իլէ մէմլու օլան պու միւթալէա՝ համտը զաթինտէ տէհշէթլի պիր իքէնճէ իտի: Լաքին Լիւսիլ՝ պու գօրգուլարա, տէհշէթլէրէ, էնտիշէլէրէ, հըսալարա, քէտէրլէրէ քէմալը ճէսարէթլէ թահամմիւլ իթմէքտէ իտի: Էտմօն իչիւն հէր շէյի կէօզէ ալմըշ իտի, զիրա անը ճան ու կէօնիւլտէն սէվէր իտի:

Էտմօն կիւզէլ վէ զէնկին պիր տէլիգանլը իտի. Լիւսիլ մէրգումըն զէնկին օլուպ օլմատըղընը հէր նէ գատար պիլմէզ իտի իսէ տէ, հէլէ սաֆվէթը գալպինէ, ուլուճէնապլըղընա, էֆքեար վէ թավրըյ ալիւսինէ չաիրանէ սինէ հիչ շիւպհէսի եօգ իտի. Էյհաալ պիր կէնճ գըզըն ագլընը պաշընտան կէօթիւրէճէք հէր նէվի խասայիլ Էտմօնտա մէվճուտ իտի:

Պունլար պիր կիւն րասթ կէլէ պիր քէօյ եօրթուսընտա եէքտիկէրինի կէօրմիւշլէր. իքի նազարտա եէքտիկէրի իչիւն պիր մէյլանը գալպ հիսսէ էյլէմիշլէր իտի. գալպտէ հասըլ օլան սապը Թէէսիրաթ պապը հըսեաթ օ գատար սէրիտիր քի պու սիրաթ երլտըըըմտա տախի սուլունամազ:

Օ կիւն Էտմօնըն պէնզի աթմըշ օլմասը վէ կէօզլէրինին պայկըն վէ Թավըրընըն մահզուն կէօրիւնմէսի՝ քենտինի Լիւսիլ նազարընտա պիր պիչարէ չօճուգ օլմագ իւզրէ Թամսիլ էյլէմիշ իտի:

Պու իքի մէյլանը գալպտէն սօնրա, եէքտիկէրինի անլամագ արթըգ գօլայլաշմըշ օլտու. Էտմօն՝ օ զէմանա գատար պիր վալիտէնին սիւրթըգ գօլայլաշմըշ օլտու. Էտմօն՝ օ զէմանա գատար պիր վալիտէնին միւ-

Լիւսիլ՝ մէրգումու Թէսէլլի իթմէյէ վէ իլէրիւտէ էյի կիւնլէր իչիւն իւմիտ վէրմէյէ չալըշտը: Տահա պիյաթէսինի եափտը. կէօնիւլլինտէն պաշգա վէրէճէք հիչ պիր չէյի եօգ իտի. օնու տա Էտմօնա վէրտի: Թէճրիպէյի պիլմէտիկինի՞ մի, եօգսա խայթըլընտան կէթիրմէտիկինէ՞ մի, հէր նասըլսա պիր կիւլիւմսէմէ զանն իթտիկի չու մուհապպէթ պայըրընըն ալթ եանընտա պիր ուչուրում օլտուղընը հիչ անլայամատը:

Աչըլըն Նէչէսի պախուսուս պիրինճի աչըլըն Նէչէսի ինսանը աստէթա սիհիրլէր. հայրէթտէ պըրագըր: Ալթը այտան պէրու վագըթ կէչմիչ իտի, Լիւսիլ հէնիւզ պու Նէչէտէն այըլմամըշ իտի. Էտմօնըն մուհապպէթինէ քէմալը սըտգ իլէ իթիմատ իթտիկինտէն, տիւշար օլտուղու հալին հագիգաթընը հէնիւզ Թէտգիգ ու ֆարգ իթմէմիշ իտի: Մէրգումը ճան ու կէօնիւլտէն սէվմիշ վէ հիչ հիսապ իթմէմիշ իտի. կէօնիւլինի վէրտիկի կիպի, էօմրինի պիլէ վէրմէյէ հազըր իտի: Կիւզարը մուհապպէթի չիչէքլէրէ հէնիւզ միւզէյյէն օլուպ, պու չիչէքլէրին պիր կիւն օլուր տա կէօզ եաշլարը իլէ պըլանաճագ տէնէքլէտէպիլիր օլտուղլարընը խաթըրընա պիլէ կէթիրմէզ իտի:

(Տէվամը)

ծացող ժողովուրդ մը կ'վարանի հաւակել այն իրաւունքն որ իր էութեան մասն է, և որոց պաշտպանութեան համար ի գործ դընելիք օրինաւոր միջոցներն միայն կարող են տալ իրեն այն կարեւորութիւնն ու նշանակութիւնըն զոր կ'փառասիրէ :

Է

Եւ երբ Երեսփոխաններէն ոմանք կ'ուզեն պահել [illegible], Պօլօժէնիէյի մասին, կ'յորդորեն ժողովը որ կրաւորական դիրք մը բռնէ, ո՛չ խօսի, ո՛չ բողոքէ, ո՛չ քաղաքական նկատումներ ընէ, վասն զի Հայ ժողովուրդը [illegible] է, Հայք [illegible] հասարակութիւն մ' են, վասն զի չկրնար մաքառիլ հզօր Տէրութեան մը դէմ՝ որ կրնայ ճզմել զինք, վասն զի Ազգային ժողովն իրաւունք չունի ինքն իր կողմէն միայն Պօլօժէնիէյի ազգամիաս տրամադրութեանց փոփոխութիւնը խնդրել, քանի որա չխարհիս այլ և այլ կողմերը գտնուող Հայ տրամադրութիւնն յայտնի չէ, և Ազգ. Ժողովին կողմէ շարժումն մասնական և ապօրինի կ'լինի՝ քանի որ բոլոր Հայոց միահամուռ հաւանութիւնը պէտք է այդպիսի հանրական խնդրոյ մը լուծման համար : Սուրէնեան և Մէլիքեան էֆէնտիներն՝ որ այսպիսի կարծիքներ յայտնելու յանդգնեցան Ընդհանուր Ժողովին մէջ, չէին կարող աւելի լաւ խօսիլ Ռուսիոյ կառավարութեան հացին եղ քսելու համար, թերեւս անգէտս, և [illegible], սակայն իրենց դիտողութիւններն՝ ներկայ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ՝ այնքան անհեթեթ են, որքան է Փափազեան Ստեփան էֆէնտիի առաջարկն՝ կաթողիկոսութիւնն երկու կտոր ընելու մասին, որպէս զի աւելի շուտով քայքայի : Փափազեան էֆէնտի իր յատուկ ձևն ունի հակառակորդին պատճառաբանութեանց տկար կողմը գտնել ու ջրել, ինչպէս լաւ ջրեց [illegible], [illegible] առարկութիւններն, սակայն՝ թերևս [illegible] յանկարծ չլջան մը կ'ընէ և տարբեր ճամբով կ'միանայ այն ընդդիմաբաններուն որոց դէմ առ երեսս զինուած կ'երևի : Այսպիսի ռազմագիտական հնարք թերևս աննշան բանակռուի մէջ ներելի լինին, սակայն կաթողիկոսական ամենակարեւոր խնդրոյ մէջ ներելի չեն և ատենաբանին Նէրէին հակումներն ու գոյնն երևան կը հանեն : Փափազեան էֆէնտի և ուրիշ Երեսփոխաններ քաջ գիտնալով հանդերձ Պօլօժէնիէյի մասակարութիւնն, Նրբամտութիւն, քաղաքականութիւն կ'համարին այդ [illegible] բացէ ի բաց չդպչիլ և այս կամ այն Տէրութիւնը վիրաւորելու առիթ չտալ : Բայց ըստ մեզ ո՛չ քաղաքականութիւն պէտք է այս պարագայիս մէջ և ոչ Նրբամտութիւն, այլ միայն ուղղամտութիւն, արդարութիւն և ազգային իրաւանց գիտակցութիւն : Պօլօժէնիէն ուրիշ օրինաց պէս՝ ինչպէս կ'կարծէ Զէրազ էֆէնտին, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պետոյից և ժամանակի մը պահանջմանց ծնունդն չէ, որ ներկայ ժամանակի պահանջմանց և ոգւոյն համեմատ բարեփոխութեան ենթակայ համարուի, գրական ուրիշ օրէնսդրութեանց պէս, Պօլօժէնիէն էր, և պիտի լինի՝ որքան որ միայ գործադրելի օրէնք, տրամագծապէս հակառակ այն Եկեղեցւոյ՝ որու [illegible] զաւակները կ'դաւանին ինքզինքնին՝ մինչև անգամ ազատախոհներն, Եկեղեցի մը կրնայ փոխել իր արտաքին ձևերը, ծէսերն ու արարողութիւններն, ըստ տեղւոյ և ժամանակի, սակայն երբ կ'փոխէ կամ փոխելու համար օրէնքներ կ'հաստատուին այն կազմակերպութիւնն և հիմնական սկզբունքն որոց վրայ հիմնուած է այդ Եկեղեցին, այն ատեն անոր ոգին և էութիւնը կ'քանդեն : Այս եղած է նաև Պօլօժէնիէյի

նպատակն, և ինչպէս հոգելոյս Անդրէաս եպիսկոպոսին [illegible] [illegible] կ'հաստատէ, կէսորոշումներու, միջին ճամբաներու, քաղաքական պատրուակներու պաշտպան և կուսակից դիւանագէտներու ենթադրութեանց հակառակ, այդ օտարոտի կանոնագրին շնորհիւ կաթողիկոսական իրաւասութիւն, սահմանադրական սկզբունք, եկեղեցւոյ ինքնօրինութիւն արդէն զգալի հարուածներ կրած են և պիտի կրեն: Ալպոլեգեան էֆէնտին կ'մտահնայ ճշմարտութեան երբ ազգային եկեղեցւոյ հանգամանքն իր յատուկ ոճովը կ'նկարագրէ, սակայն զարմանալի և մեղի անիմանալի գաղափար մը կ'յայտնէ՝ երբ քրիստոնէութիւնն իբրև համաշխարհ կրօնական, և Հայաստան մնալով իբրև [illegible] հանգամանք ունեցող նկարագրելէն ետև, ուրիշ կրօնք եկեղեցիներէ մէկն Պօլօժէնիէյի ոսկեդարբերելէն ետև, ուրիշ կրօնք եկեղեցիներէ կոտորակներ, որ քրիստոնէութիւնն [illegible] Հայաստանի հողին վրայ եկեղեցի, յիշատակներ թողած է, բարք ու վարք փոխած է և մեզ՝ իբրև Նոր Խոսքէլ՝ Նոր օրէնքն Աւետարանին բերելը տանելու համար սահմանուած է, միւս ազգաց մէջ քրիստոնէութիւնն միայն [illegible] ստեղծելով, այլ ոչ եկեղեցի, այլ ոչ ինչ . . . : Այլ Ալպոլեգեան էֆէնտին ճշմարտութեան եզրը քերելէն ետև՝ յանկարծ կ'հեռանայ՝ երբ՝ իր դաւանութեան հակառակ՝ ոչ միայն Պօլօժէնիէյի վերաքննութեան ցանձնաժողովին կազմութեան բըռնէ կ'ուզեյ, այլ և ինքն ևս անոր մէջ աթոռ մը կ'առնայ : Մեր կարծ խելքովն՝ քրիստոնէութիւնն [illegible] մ'է, որ աշխարհիս ամէն կողմն հաւատացեալներ և եկեղեցիներ ունի և ամէն ազգերու՝ ուր մտած է այն, [illegible] ու [illegible] յեղափոխած է, այս տարբերութեամբ որ հետզհետէ մարդկային կրից, բարուց, կառավարական և փառասիրական ազդեցութեանց, նոյնպէս ազատ քննութեան, լուսաւորութեան և զանազան քաղաքական օրէնսդրութեանց շնորհիւ, ոչ միայն իր ուղղութիւնն ու ոգին յեղաշրջումներ կրած են այլ և հաստատուած եկեղեցիներն այլազան ազդեցութեանց ենթակայ գտնուելով՝ իրենց կազմակերպութիւնն, օրէնքն ու իրաւասութեան եղանակներն անհուն տարբերութիւններ կ'ընծայեն : Եթէ Հայաստանեայց եկեղեցին ունի իր յատուկ հանգամանքն, այդ հանգամանքն ընդունած է չէ թէ փոխադրութեամբ Հայաստանի մէջ, այլ նոյն իսկ առաքելական վարդապետութենէ, ժողովրդական կամ սահմանադրական դրութենէ, և այդ դրութիւնն [illegible] [illegible], Քրիստոսի և Աւետարանի հաստատած եկեղեցւոյ՝ սկզբունքն է : Անուրանալի է, որ այդ սկզբունքն հեռացած են՝ դաւանելով հանդերձ, շատ արևմտեան և արևելեան եկեղեցիներ, սակայն ասկից չհետևիր որ այդ սկզբունքն միայն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ յատուկ է, այլ յառաջդիմական ճշմարտութիւն մ'է՝ որու՝ իր մի շատ զեղծումներուն մէջ անգամ՝ հաւատարիմ մնալ կ'փափաքի Հայ ժողովուրդն, և այդ հաւատարմութեան գործնական ապացոյցը պէտք լինի, մեծագոյն զեղծման, այսինքն ամեն օտարոտի և օտարամուտ օրինաց բարձումն, որոնք կ'աշկանդեն իր Եկեղեցւոյ ինքնօրինութիւնն և խղճի ազատութիւնը :

Եւ ի՞նչպէս կատարել այդ բարձումն, ի՞նչպէս հասնիլ Նպատակի մ'որու կ'տենչան ոչ միայն Թուրքիոյ Հայք այլ և ամեն Հայք, որ գիտեն Պօլօժէնիէյի վնասաբեր տրամադրութիւններն և կը սիրեն իրենց Եկեղեցին: Անտարակոյս այս բարոյական յեղաշրջումն չը կատարուիր ստուգաբանելով Պօլօժէնիէ բառն, պաշտօն զոր իր պերճաբան և մեղրաբան լեզուաւ կատարեց ամպիոնին վրայ Գեր. Նարպէյ, չկատարուիր՝ ըստ առաջար-

կի Փանոսեան էֆէնտիի, Պօլօժէնիէյ տետրակը տպել և ցրուել տալով ազգային օրէնսդիրներուն որոցմէ ոմանք՝ ինչպէս խոստովանեցան, դեռ ևս անտեղեակ կ'գտնուին անոր պարունակութեանց, թէև անոր վրայ հեղինակօրէն կ'ատենախօսեն, չկատարուիր [illegible] առաջարկելով ինչ ինչ տրամադրութեանց համար, կամ քննիչ Յանձնաժողովներ կազմելով, որոց արդիւնքն արդէն տեսանք տասնութ տարի առաջ, այլ կարելի է ի կատար հանել այդ մեծ գործն այն բարոյական արիութեամբ զոր արդար դատ մը կ'ազդէ անկողմնասէր միտներու : Հայք չունին զօրութիւն, տկար են, բայց և այնպէս այդ տկարութեան մէջ է իրենց զօրութիւնն : Ոչինչ գոնէ ձայն մը զոր կրնան բարձրացնել, և օրինաւոր ճամբով լսելի ընել ուր որ անկ է, և ինչպէս Գեր. Իզմիրլեան, որ ամենէ լաւ ըմբռնած կ'երևի խնդրոյն կարևորութիւնն, թէև բռնուած է և նա Յանձնաժողովին ծուղակին մէջ, յայտարարեց, այդ ձայնն որքան որ տկար լինի կրնայ եթէ ոչ այսօր, վաղը հնչել պատմութեան մէջ և յաղթանակել հաւատքոյ մէջ : Եթէ երբէք կը հաւատանք որ արդարութիւնը վերջապէս կ'յաղթէ, թէ մեր եկեղեցին վտանգի մէջ է և մեր միահամուռ հոգասիրութեան կարօտ, պէտք է նաև հաւատալ որ ամեն քաղաքական նկատմունք ամեն անկարող ոգի մեկդի թողլով կարելի է արդիւնք մ'ստանալ՝ միշտ օրինաւորութեան ճամբէն չհեռանալով : Հայ ժողովուրդն և ոչ մէկ Տէրութեան հետ, որու իշխանութեան ներքև կը գտնուի, հակառակելու փափաք կամ լաւ ևս ըսել յիմարութիւն ունի. գիտէ իր չափը, ամենուն հետ հաշտ է, իւրաքանչիւրն իր սահմանին մէջ հաւատարիմ և շնորհապարտ մնալ կ'տենչայ իր վրայ տիրապետող իշխանութեան, սակայն այդ հաւատարմութիւնը չարգիլեր Հայուն որ հաւատարիմ մնայ նաև իր [illegible] Եկեղեցւոյն, միշտ կապուած և պաշտպան մնալով անոր ժողովրդական ոգւոյն և իրաւանց, և թոյլ տրուելով իրեն կատարել ազատօրէն իր այդ եկեղեցւոյ սահմանին մէջ՝ իր ազգային և կրօնական պարտաւորութիւնները :

(Տէր-Գ)

ՐԷԺԻ

Մէմալիքը Շահանէ Թիւթիւնլէրինին Րէժի ուսուլինտէ իտարէ օլունմասընա տաիր վէրիլէն գարարը աւխիր մուաֆիգինձէ հիւքիւմէթը Սէնիյէ իլէ Տույունը Ումումիյէ Մէճլիսը իտարէսի վէ Րէժի իմթիյազը ասհապը միյանընտա ագտ խուլէն շարթնամէնին Լա Թիւրգիւէ կէօրիւնէն Ֆրանսըզձա սուրէթինին Թէրճէմէսինի կէչէնտէ կազէթամըզտա նէշր ու իլան իթմիշ իտիք :

Իշպու Րէժի իմթիյազընըն Թաստիգի զըմնընտա սատուր իտէն Ֆէրմանը Հիւմայունըն սուրէթը միւնիֆէսի տըր կիւնքի Վ-ֆի կազէթասընտա կէօրիւլմիւշ օլմագլա, սուրէթը մէզքիւրէյի տախի պէրվէճհը աթի այնէն Նագլ ու թէրճ իտէրիզ :

Տույունը Ումումիյէ Նիզամնամէսինին 9րնճը մատտէսի հիւքմինձէ, Թէէսիսի մուգարրէր օլան տուխան րէժիսինին Ա[illegible] չիրքէթ Թէչքիլի իլէ իտարէսինէ Թալիպ օլան Վիէննատա քաին Գրէտիթ Անշթալթ Նամ չիրքէթլէ միւշարիւլէյհի վէ Պէրլինտէ մուգիմ պանքէր Մ. Պլէյխրէօտէր իլէ միւշարիւլէյհի վէ Պանգը Օսմանի իլէ միւշարիւլէյհի Նամընա հարէքէթ իտէն Պանգը Օսմանի տիրէքթօրը Էմիլ Տըվօ իլէ մէմուրինը տէվլէթը Ալիյէմտէն վէ Տույունը Ումումիյէ մէճլիսը իտարէսի ազասընտան իյճապ իտէնլէրտէն միւրէքքէպ Թէչքիլ օլունան գօմիսիօնտա ճէրէեան իտէն միւզաքէրաթ իւզէրինէ թանզիմ օլունան շարթնամէ լահէհասընըն միւնտէրիճաթը էնճիւմէնը մախսուսը վիւքէլաի ֆիխամըմըզտա լէտէլթ թէտգիգ, չէրաիթը էսասիյէսի էմվէլա չիրքէթին Բ-Բ-- Եանի Նիզամնամէի տախիլիսի իչպու ֆէրմանը ալիշանըմըն իթասընտան պիր մահ սօնրա թագտիմ օլունուպ, ճանիպը Պապը Ալիմիզտէն Թաստիգ օլունմաորգ ճա մէրի վէ միւթէպէր օլմամասը վէ Նիզամնամէի տախիլիսինին Թաստիգինտէն իթիպարէն Նիհայէթ պիր մահ միւրուրինտէ չիրքէթին Թէչէքքիւլ իթմէսի, վէ քէզալիք Թաստիգը մէզքիւրտէն իթիպարէն Նիհայէթ տօգու զ մահը կէչմէքսիզին տախի Տէրսաատէթիմտէ վէ տուխանըն հասըլ օլտուղը վէ սարֆ վէ իսթիհլաք օլունտուղը մէվադի սախիլիմէ մէվագի պէտէլ պէսխիմարէն վէ յա Դ տա ֆիւրուխտ հարիճէի ռանտէ մախսուսէ վէ վէսաիթը սաիրէ իլէ բաղրիսի միւպաշէրէթ լէյսի քաչ բարէ վէ շարթնամէ էլիւրէ հիւքիւմէթէ եէ. [illegible] Հիւքիւմէթը Սէնիյէ Թագըմ մէզքիւրէ Սէնէլիք ալիմէսինդէ այրիլան Սանիւ հաքքը չիրքէթին իգամէթգիահը տախի Տէրսաատէթիմտէ օլուպ իտարէէ մէրքէզիյէսիւն Թախսիսէն իստանպոլտա պուլունմասը լաղիմ կէլտիքտէն պաշքա ունձամ սալմըշ Սալթանաթը Սէնիյէմ Թապի օլմասը, սալիւ՝ չիրքէթ իյճապ իտէն սէրմայէսինի Թահվիլաթ Նէշրի իլէ Թէտարիք իտէրէք, իշպու սէրմայէնին մըգտարը լայէհաի մէզքիւրէնին 4 լինճիւ մատտէսինտէ մուհարրէր օլտուղու իւզրէ 100 միլեօն ֆրանգ եանի 4,000,000 Ինկիլիզ լիրասը վէ եախօտ 4,400,000 Օսմանլը լիրասը օլարագ հիսսէ սէնէտաթընըն սուրէթը նէշրի իլէ հէր պիրինին պէտէլինէ մահսուպէն միւթալէպէ օլունաճագ Թէսլիմաթըն քէմիյէթի [illegible] սիւնտէ եանի Նիզամնամէի տախիլիսինտէ Թաային գըլընմասը, վէ Թէսլիմաթը մէզքիւրէ էվվէլ էմրտէ 2,200,000 օսմանլը լիրասընըն Թէճավիւզ իտէմէյիպ, Սալթանաթը Սէնիյէմ իլէ Տույունը Ումումիյէ իտարէ մէճլիսինին մուվաֆագաթլարը իսթիհսալ օլունմատըգճա Թէզեիտի եանի սէրմայէնին պալաշէ զիքր օլունան հատտը զայէթինէ իպլաղը ճաիզ օլմամասը, վէ տուխան իմալ վէ հըֆզը իչիւն իգթիզա իտէն էպնիյէ՝ չիրքէթ ճանիպինտէն ինշա իտիլիպ, իշպու էպնիյէ վէ թօղրուտան թօղրուեա չիրքէթէ վէ էֆրատը էհալիյէ

բէթթիւպ իտէճէք վէրկի վէ րուսումը հագգընտա Յընճի մատտէ մուճիպինձէ մուամէլէ օլունմասը, րուպիւն իմթիյազ սահիպլէրի՝ յալէհաի մէզքիւրէնին 6ընճը մատտէսինտէ կէօսթէրիլտիկի իւզրէ Նիզամնամէի տախիլինին էվվէլէ թաստիգինտէ էվվէլը Ալիյէմ իլէ Տույունը Ումումիյէ իտարէ մէճլիսի հիսապընա օլարագ Տէրսաատէթիմտէ Պանգը Օսմանիյէ 100,000 Օսմանլը լիրասը թէէմինաթ աղչէսի թէսլիմ իտուպ չիրքէթը մէրգումէ Նիզամնամէի տախիլինին Թաստիգինտէն իթիպարէն մուայյէն օլան ալթը մահ միտտէթ զարֆընտա Թէչէքքիւլ իտէմէտիկի հալտէ մէպլաղը մէզպուր զայթ ու միւսատէրէ օլունարագ, հիւքիւմէթը Սէնիյէմ իլէ Տույուն մէճլիսը իտարէսի պէյնինտէ միւնասըֆէթէն Թագսիմ իտիլմէսի, վէ Նիզամնամէի տախիլինին էվվէլը Թաստիգինտէն իթիպարէն տօգուզ այ զարֆընտա մուամէլէյէ միւպաշէրէթ իտէմէտիկի հալտէ Թէէմինաթ աղչէսինին զայթը իլէ պէրապէր իմթիյազըն տախի սագըթ օլմասը, վէ չէրաիթը մուայյէնէյի իճրա իթմէտիկի Թագտիրտէ 6ընճը մատտէտէ մուհարրէր գարարա Թէվֆիգէն իմթիյազըն ֆէսխինտէն վէ էվվէլճէ զայթ ու միւսատէրէ իտիլմիշ օլմասը լազըմ կէլէն սալիֆիւզզիքր 100,000 ալթուն Թէէմինաթ աղչէսինտէն մաատա Թազմինաթ մագամընտա տախի տահա 100,000 ալթուն Օսմանլը լիրասը իթասընա մէճպուր օլմասը, խամիսէն՝ չիրքէթին Նիզամնամէի տախիլիսի տէվլէթճէ Թաստիգ իլէ իլէ պաշլատըղը Թարիխտէն իթիպարէն հիչ պիր հալտէ օլմայան սէնէտէ պիլէ պիլա Թէէխիր վաճիպիւլ էտա օլմագ իւզրէ էլէմ մուայյէն վէ մագթու օլան պէտէլ 100000 լիրա տահա զամմը իլէ հիւքիւմէթը Սէնիյէմէ սէնէվի 750000 Օսմանլը լիրասը պէտէլը մագթու իթասը, սատիսէն՝ հասըլաթը զայըը սաֆիյէսի սէնէվիյէտէն սալիֆ իւզ զիքր պէտէլը մագթու սէնէվի Թէնզիլ օլունտուգտան վէ լայէհաի մէզքիւրէնին Դնճի մատտէսինտէ զիքր ու Թաատատ օլունտուղը իւզրէ Էճզայի ասլիյէ Էսամը վէ սէրմայէի Նագտի ֆայզի իլէ մէսարիֆը իտարէ վէ իմալիյէ չըգտըղտան սօնրա Թէմէթթիւաթը պագիյէնին սալիֆ իւզ զիքր Ղնճի մատտէնին ֆըգրայի սանիյէսին տէ Թէվզի օլունան վէ ճէտվէլը մախսուսընտա հիսսայէ բագգամիսի կէօսթէրիլէն Նիսպէթ տահիլինտէ հիւքիւմէթը Սէնիյէմ վէ Տույունը Ումումիյէ իլէ չիրքէթ պէյնինտէ Թագսիմ իտիլմէսի, սապիէն՝ հիւքիւմէթը Սէնիյէմ Թարաֆընտան շարթնամէ լայէհասընըն մունթազամէն ճէրէեանը աղքեամընը Թէֆթիշ իթմէք իչին Ցնճի մատտէ մուհարրէր վագիֆէ վէ սէլահիյէթի հաիզ պիր գօմիսէր իլէ պիր գաչ միւֆէթթիշ Թային իտիլմէսի վէ միւտտէթը իմթիյազըն ինգըզասընտա 10ընճը մատտէ մուաֆիգինձէ մուամէլէ օլունմասը, վէ չիրքէթին պէյրա իլէ օլան մուամէլաթ վէ միւնասէպաթը մախսուսէի մուհարրէրէյէ Թապի օլուպ իխրաճաթ րուսումը հագգընտա տէվլէթճէ պիր գարար իթթիխազ իտիլէճէք օլուր իսէ 13ընճի մատտէ ահքեամընա Թէվֆիգ իտիլմէսի, սամինէն՝ չէրաիթը իմթիյազըն իգթիզասընճա պատէ մա զէրրատըն հուսուլէ կէթիրէճէկի Թիւթիւնլէր քեամիլէն րէժի մաղազալարընա Թէսլիմ վէ Թէվզի օլունաճաղը, վէ տէվլէթը Ալիյէմ ալտը օլան Էօշրը տախի զէրրա մալի միյանընտա րէժի մաղազալարընա կիրմիշ պուլունաճաղը ճիհէթլէ սալթանաթը Սէնիյէմ ճանիպինտէն մէզքիւր Թիւթիւնլէր միյանընտա օլան էօշրիւ չարթնամէնին 26ընճը մատտէսինտէ մուհարրէր չէ-

րաիթէ Թէվֆիգէն մուգապիլինտէ գօմիսիօն Նամը իլէ վէ Նամը տիկէրլէ պիր աղչէ Թալէպ իթմէքսիզին րէժի իտարէսինին խագգընի ճէլպէտէմէ վէ եախօտ անըն էմինէ Թէսլիմ էյլէմէսի մաատէլէրինտէն վէ սաիր մէվատտը միւթէֆէրրիատան իպարէթ պուլունմաշ օլմասը իլէ չէրաիթը միւայյէնէ տախիլինտէ չիրքէթը մէրգումէ Նամընա օթուզ սէնէ միւտտէթլէ իմթիյազ իթասը ուլուֆէմիւլ վէ քէյֆիյէթ Թարաֆը Թարփչանէմէ արզ իլէ լէտէլ իսթիզան օլ վէճհ իլէ իճրայի իգթիզասը խուսուսընա իրատէի Սէնիյէի միւլուքեանէմ միւթէալլիգ վէ չէրաիթը մեզքիւրէ պէյան օլունան պէյքեար օլարագ սալիֆ պանգը Օսմանի վէ չէրքէթը Տըվօ Թարաֆլարընտան միւմզի վէ Թասըտիգ օլունարագ Նիւսխա պէյն մեզքիւր վէ լայէհա Տէրսաատէթ մէզքիւրէ Թէգաիւտ պէքեանէ Տէրսաատէթ մէզքիւրէն ...

[illegible]

Թահրիրէն ֆիլ Եէվմ էլ աշրին մին շէհրը րէճէպ իլ ֆէրտ լի սէնէ սիթ վէ միւթէյն վէ էլֆ :

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Մապէյնը Հիւմայուն քեաթիպլէրինտէն Մէհմէտ Քեամիլ էֆէնտի հազրէթլէրինէ րիւթպէի ուլա սընֆը էվվէլի,

Վէրկի Էմանէթի սէնէտաթ միւտիրլիյէթի մուավինի Ալիզ էֆէնտիյէ րիւթպէի սանիյէ սընֆը միւթէմայիզի,

Թաբու գալէմի պաշ քեաթիպը Զէքիյայի պէյ իլէ Տէրսաատէթ սէնէտաթ գալէմի պաշ քեաթիպի Համտի էֆէնտիյէ վէ Թաշրա էմլաք գալէմի պաշ քեաթիպի Նէսիպ պէյէ վէ Թաշրա էվգաֆ գալէմի պաշ քեաթիպի Պահրի վէ Թէվզի գալէմի պաշ քեաթիպի Հաճի Պէհճէթ վէ էմլաք Թահրիր գալէմի պաշ քեաթիպի Իսխա էֆէնտիլէրէ րիւթպէի սանիյէ սընֆը սանիսի,

Տիմէյօգա միւթէսարրըֆ մուաւինի Ալի Շէվքէթ վէ Եաղրընտ վիլայէթի մէքթէպ Նուֆուս Նազըրը Հիւսնի պէյլէր իլէ Թէքիրտաղը մէճլիսը իտարէսի ազասընտան Աթէնօտորոս էֆէնտիյէ րիւթպէի սանիյէ սընֆը սանիսի,

Էտիրնէ վիլայէթի Թէրճէմանը Հանրի էֆէնտիյէ րիւթպէի սալիսէ,

Թրապիզօն վիլայէթինտէ քեային Աթինա գազասը գայմագամըլըղը՝ Վագֆը Քէպիր գայմագամը Հիւսէյին Խայրէտտին էֆէնտիյէ,

Վիլայէթը մէզքիւրէ տախիլինտէ քեաին Վագֆը Քէպիր գազասը գայմագամըլըղը՝ Աթինա գայմագամը Ահմէտ Համտի էֆէնտիյէ թէվճիհ պույուրուլմուշ տըր :

—

Մապէյնը Հիւմայուն քեաթիպլէրինտէն Մէհմէտ Քեամիլ էֆէնտի հազրէթլէրինէ Թէպտիլէն իքինճի րիւթպէ Օսմանի,

Տէրսաատէթ մուգուլաթ գալէմի պաշ քեաթիպի Մուսթաֆա էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ րիւթպէ Մէճիտի նիշանը իհսան պույուրուլմուշ տըր :

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 30 Մայիս.

Ինկլիզ էսհամը Ինկ. Լիր.	102- 1/16
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-17/32
» » գարանտը	11- 1/2
Իսթիգրազ 65	14- 1/4
» 69	12- 1/8
» 71	74- 1/4
» 72	23- 1/2
» 73	11- 1/4
Օսմանլը Պանգասը	20- 3/4
Ռուսիա իսթիգրազը	87- 1/2
Մըսըր տույ. մուԹահըտէ	73- 1/4
» իսթիյապը	94- 7/8
Տաիրա Սանիէ (Մըսըր)	72- 3/4
Ռօչիլտ իսթիգրազը (Մըսըր)	97-
Մաճարիսթ. էսհամը 1877	102- 1/2
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	-

Բարիզ 30 Մայիս

Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.	79-85
» » % 5	109-10
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-70
» » գարանտը	11-70
Իսթիգրազ 65 Ֆր.	-
» 69	61-
» 73	57-
Ռումէլի չըմէնտըֆէրի	55-62 1/2
Օսմ. Պանգասը	772-50
Գրէտի Լիօնէ	565-
Գրէտի Ֆօնսիէ	1333-75
Լիօն ագսիօնը	1460-
Սուէյիչ ագսիօնը	2472-50
Ռուսիա 5 % 1877	94- 1/4
Իթալիա էսհամը	92-95
Մըսըր Ֆօնտ. մուԹահըտէ	368-75
Մաճարիսթան էսհամը	103- 1/8
Ռուման 6 % 1879	420-
Գամպիօ 3 այ վատէ	25-28

Վիէննա 30 Մայիս

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	120-20
Ռումէլի չըմէնտըֆէրի	25-70

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ումու. տիւն ագչ. գար.	12-33
Պու սապահ աչըլտը	12-33
Մըսըր մուԹԹահըտէ. գար.	80-35
Պու սապահ աչըլտը	80-35
Իսթիգր. 63 (մուԹօն)	75-
» 65	71-
» 69 (բինար	61-
» 72 (Պօն տիւ Թրէ.)	22-
» 73	58-
Ռումէլի չըմէնտըֆէրի	57-
Ագչէ Ֆայիզի	9-
Բէրօր Ղրշ.	-
Հէմվալէսիգ »	30-

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի Ժէնէրալ	6-38
Օթոմպօլ պանգասը	8-08
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	4-34
Թրամվայ	3-30

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշ. տան	Ղշ. Բր.
Պէյազ մէճիտիյէ Ֆարգը	108-13
Մէթալիք »	102-
Պէշլիք »	103-15
Ալթըլըգ »	103-25
Պագըր »	700-
Գայմէ	1010-
Ինկիլիզ լիրասը	109-38
Ֆրանսըզ ալթունը	87-26
Բօլ	89-32
Գրէմից ալթունը	51-20
Գարպօն գայմէսի	09-18

ԻԼԱՆԱԹ

ԻԼԱՆԸ ՄԱԽՍՈՒՍ

Պրուսատա Սէթ-Պաշը օթէլի՛ մէվսիմ միւնասէպէթիյլէ չէհրը մէզքիւր գաբլըճալարընա կիտէն զէվաթըն էն գիյատէ միւհթաճ օլտուգլարը իսթիրահաթլարը գագիյէսինի հուսուլէ կէթիրմէք իչիւն հէր նէվ վէսաիլ վէ ֆէտաքեարլըղը կէօզէ ալմըշտըր։ Մէզքիւր օթէլին հավասը վէ սույու ղայէթ եարար օլտուղու կիպի, Թաամլարը նէֆիս վէ կիւզէլ վէ եաթագլարը տախի Թէմիզ վէ մունթազամ օլտըղը, վէլհասըլ Թէչրիֆ պույուրաճագ զէվաթըն՝ իսթիրահաթլարը ճիհէթինճէ ղայէթ խօշնուտ օլաճագլարը մաատա, ֆիյաթճա տա մէմնունիյէթլէրինտէն զիյատէ էհվէնիյէթ միւշահատէ էյլէյէճէքլէրի իլան օլունուր։

Պիրինճի Տաիրէի պէլէտիյէ մէճլիսինտէն կէլէն իլան

Պիրինճի Տաիրէի պէլէտիյէ տախիլինտէ պուլունան Իէնի Գարու իլէ ճիսըր ճէտիտէ մուԹԹասըլ տէնիզ համամլարը պու քէրրէ պիտայէթէն մէվգըի միւզայէտէյէ գօնուլաճաղընտան, վէ հաղիրան իպթիտասընտա իսէ իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան, Թալիպ օլանլար զէվաթըն տէբօզիթօ ագչէլէրի իլէ պէրապէր նիհայէթ մայիսին 25ինճի կիւնիւնէ գատար տաիրէի մէզքիւրէ մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 3-3

Թօբխանէի ամիրէ մէճլիսինտէն կէլէն իլան

Թօբխանէի ամիրէ մէրքէզ անպարըյլա Զէյթին-Պուրնու Ֆապրիգաի Հիւմայունընտա մէվճուտ օլուպ Ֆիւրուխթը լազըմ կէլէն էշեա.

Թօբխանէ [illegible] անպարընտա	Գըյէ
Թօբ Թալաշը	15000 իլա 20000
Խուրտա նուհաս	752 1/2
Բիխթէ նուհաս	
օճագ սէօքիւն.	
Թիւսիւ	1049
Քեարըր գասիմ	
Քէօհնէ նուհաս	
գուրշըն գալըպը	247
Զէյթին Պուրնու Ֆապրիգասընտա	
Քէօհնէ Ֆիչէնք գօվանլարընտան հասըլ օլմուշ բիրինճ	5000

Թօբխանէի ամիրէ վէ Զէյթուն Պուրնու Ֆապրիգաի Հիւմայունը անպարլարընտա մէվճուտ օլուպ ճինս վէ մըգտարլարը պէրվէճհը թախմին պալատէ կէօսթէրիլէն էշեանըն Թէգարրուր իտէճէք ֆիյաթըյլա էսմանը այնէն Օսմանլը ալթունը օլարագ բէշինէն ալըթ-Թէսվիյէ գալտըրըլմագ իւզրէ սաԹըլաճաղը կիպի, պուլունտուգլարը մահալլէր իսկէլէլէրինտէ մավունա տէրունինտէ Թէսլիմ օլունաճաղընտան, վէ 99 սէնէսի չէհրը մայիսին 18ինճի սալը կիւնիւ միւզայէտէլէրի պիլ իճրա 24ինճի սալը կիւնիւ տախի գարարը գաթիսի վէրիլիպ էրթէսի 25 ինճի չարշէնպիհ կիւնի տէ 100տէ 5 գամմը գապուլ իտիլէճէկինտէն էշեաի մէզքիւրէնին իշթիրասընա Թալիպ օլանլարըն նիւմունէլէրինի կէօրիւպ չէրաիթը լազըմէ վէ սաիրէսի Թաֆսիլաթընը անլամագ վէ գամմիյաթընը իԹա էյլէմէք իւզրէ Թարիխը իլանտէն զիքր օլունան կիւնլէրին սաաթ 10 ընա գատար Թօբխանէի ամիրէ մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

16 մայիս 1299 3—2

Էվգաֆը Հիւմայուն մէճլիսը խազինէսինտէն կէլէն իլան

Էվգաֆը Հիւմայունա լիւզումի օլան 19 000 գուսուր գըյէ բուզէնը զէյթին՝ չէրաիթը մալիւմէսիյլէ իճրա օլունան միւնագասասընտա, սիմ մէճիտի 21 ղրուշ հիսապըյլա վէ էվվանը աԹիգա իլէ պէհէր գըյէսի 5 ղրուշ 26 բարատա Թալիպի էօհտէսինտէ պուլունտուղընա, վէ մահը հալը րումինին 21 ինճի ճումա էրթէսի կիւնիւ սաաթ 10ա գատար հէր գաչ բարա Թէնզիլ գըլընըր վէ 23 ինճի բազար էրթէսի կիւնիւ տախի 100տէ 5 Թէնզիլ օլունուր իսէ գապուլ օլունուպ անտէն սօնրա Թէնզիլ գապուլ իտիլմէյէճէկինէ պինաէն, նօգսանըյլա իԹայա Թալիպ օլանլարըն օնա կէօրէ Էվգաֆը Հիւմայուն մէճլիսը խազինէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

18 մայիս 99 3—1

Շէհր էմանէԹինտէն կէլէն իլան

Խասէքի Նիսա խասթախանէսի իչիւն 99 սէնէսի հազիրանը իպթիտասընտան 300 սէնէսի մայիսի նիհայէթինէ գատար պիր սէնէ զարֆընտա իԹասը լազըմ կէլէն լահմըն միւնագասասը տէրտէսթ օլուպ, մայիսին 25 ինճի չարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկինտէն, Թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրէ գատար Թէէմինաթ ագչէլէրի վէ եախօտ միւԹէպէր քէֆիլլէր իլէ պէրապէր մէճլիսը էմանէթէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

18 մայիս 99 3—1

Տէրսաատէթ Պիտայէթ մահքէմէսի իճրա տաիրէսինտէն կէլէն իլան.

Նիկօղօս Ցովսէփեան գալֆանըն Տէրսաատէթ Պիտայէթ մահքէմէսի իքինճի Հուգուգ տաիրէսինտէն 25 ագոստոս սէնէ 97 Թարիխլի վէ 203 նումերօլու իլամ մուճիպինճէ Լիմնէ Նազըյէ հանըմա տէյնի պուլունան մէպալիղը մալիւմէնին Թէէմինը իսթիֆասը զըմնընտա մէրհուն վէ ֆիւրուխթը մահքիմ օլան Գարթալ գասապասը խարիճինտէ Մէրճիմէք Թէբէ ճիվարընտա Ճամի Զէհ[illegible] վէ նամ մահալլէ քեաին սաղ վէ էօն Թարաֆը Տիրաճան էֆէնտինին Թարլասը, սօլ Թարաֆը Մօսգօլի օղլունըն Թարլասը, արգասը Սէրովբէ Թարլասըյլա մահտուտ Թախմինէն 1341 զըրա արսա իւզէրինէ մէպնի 2 գաթտան իպարէթ քէպիր վէ սաղիր 6 օտա 2 սուֆա վէ ֆէվգանի պիր պէօճէքլիք գօղուշը 1 մաթպախ 2 քիլէր 3 ապտէսխանէ 1 սամանլըգ 1 ախըր 1 չարապխանէ 1 գույու վէ Թախմինէն 1663 զըրա էաճարը միւամիրէ վէ գայրը միւամիրէ վէ Թահթանի պիր պէօճէքլիկ հավի 15 նիւմէրօ իլէ մուրագգամ պիր պապ միւլք խանէ, վէ մահալը մէզքիւրտէ Բահման նամ մահալտէ քեաին սաղ Թարաֆը մէտռունըն պապը, սօլ Թարաֆը Առաքէլ աղանըն պապը, արգա վէ էօն Թարաֆլարը մէտռունըն Թարլալարը իլէ մահտուտ մուգատաէմա Թուբլըգ էլէէվմ միւԹէատտիտ քիւԹիւկի չամլի Թախմինէն 8 տէօնիւմ մըգտարը 25 նիւմէրօ իլէ մուրագգամ պիր գըԹա միւլք պաղ, վէ էնէ մահալը մէզքիւրտէ Սամագ նամ մահալտէ քեաին սաղ Թարաֆը Էնէկէ Թարլասը, արգասը Նալպանտ-Մէհմէտ աղա Թարլասը վէ Գըզըլ-կէօզ օղլու Մուսթաֆա աղանըն պապը, էօնիւ Հաճի Անէսթինին պապը իլէ մահտուտ 48 վէ 49 նիւմէրօլար իլէ մուրագգամ մուգատաէմա Թուբլըգ վէ պաղ էլէէվմ մէճմուը Թախմինէն 12 տէօնիւմ մըգտարը պաղըն Թարիխը իլանտան իԹիպարէն 15 կիւն սօնրա պիլմիւզայէտէ ֆիւրուխթընա Թէչէպպիւս օլունաճաղը Տէրսաատէթ Պիտայէթ մահքէմէսի իճրա տաիրէսինտէն իլան օլունուր։

16 մայիս 99

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արդի Հայերէն Լեզուի

Հանդերձ յաւելուածով [illegible]

Ի Հ. Արսէն վարդապետ Այտընեան

Ի Մխիթարեան ուխտէ

Բ. տպագրութիւն. — Վիէննա, 1883

Ազգին ըստ բաւականի ծանօթացած այս դասագրքիս՝ սուղ ժամանակի միջոցի մէջ հազարաւոր օրինակներն սպառելուն՝ այս երկրորդ տպագրութիւնը կը հրատարակուի՝ ազգային նոր լեզուին ուսմանն հետ՝ քիչ ատենուան մէջ գրաբար Հայերէնի ալ հաստատ սկզբամբք և դիւրին ձեւով կարգաւորեալ ընթացքը կատարել բաղձացող դպրոցաց։ 3—2

ՊԱԼՍԱՄԻՆԸ ՇԱՐԳԻ

Զիյատէ սօղուգ վէ կիւնէշին Թէլսիրինտէն մուհաֆազա իտէրէք ինսանըն պէտէնինի եումշագ սագլար վէ բէնկինի պօզմայարագ կիւզէլլիկինի տէ իպգա իտէր օլմաղլա, գարըլարըն էքսէրիսի պունու իսթիմալ իտէրլէր։

Մալիւմ օլտըղը վէճհլէ չէհրէտէ էրկէնլիք, բուխտը վէ չանըրգ վէ նէլ վէ պունլարա [illegible] Պալսամինը Շարգի իսթիմալ օլունուպ, եանը սապահ վէ աղշամ պիր ֆինճանա գօնըլըպ [illegible] չէհրէյէ վուրուլտըղը հալտէ հիչ պիր իզ գալմայաճաղընտան մաատա, [illegible] վէ լէքէ, էթինի տէ սաղլար։ Գարըլարըն չէհրէ վէ մէմէլէրինէ սաիր ազալարընա բէյազ օլան չիլ [illegible] Պալսամինը Շարգի իլէ սիլինտիքլէրինտէ, չէհրէլէրինի կիւնէշին Թէէսիրաթընտան հըֆզ իտուպ կիւզէլլիքլէրինի վիգայէ իտէրլէր։

Պալսամինը Շարգի գըզըլ տուտագ, [illegible] տաիմա պէք զիյատէ ֆայտէլի վէ միւէսսիր տիր. պիր չօրպա գաշըղը սուլուսը պիր գատէհ Պալսամինը Շարգի սույա գօնըլըպ խըթմալ օլունմագտա չէհրէտէ [illegible] պուլունան լէքէլէրի տէֆ ու զաիլ իտէր կիպի, [illegible] Թէէսիրաթընտան [illegible] չէհրէնին կիպի ավարըզը տա կէչիրիր, վէ հէմ պէօյլէ տէ հէմ [illegible] գուլլանըլըր։

Պալսամինը Շարգի Պէյօղլունտա Ցօղրու եօլտա քեաին Բարիզ Տօր[illegible] [illegible] պիրատէրլէրին [illegible] պուլունուր։ Պունլար Պալսամինը Շարգիին հէմ մուճիտի վէ հէմ տէ իմալ ու Թէրքիպ իտէճէնլէրի տիրլէր։

ՍԱԹԼԸԳ ԽԱՆԸ

Միւթէվէֆֆա Քեանի բաշանըն Գանտիլլիտէ քեաին եալըսը սաԹըլըգ օլտըղընտան, մէզքիւր եալըյը իշթիրայա Թալիպ օլանլարըն տէրունինտէ պուլունան պէքճիյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 8—5

RÁKÓCZY

ՄԻՏԱԼԻԱԼԱՐ

ԲԱԴՕԳՁԻ ԹԱՊԻՐ ՕԼՃՆԱՆ ԱՃԸ ՄԱՏԷՆ ՍՈՒՅՈՒ
ՎԷ ԷՆ ԱԼԱ ՄԻՒՍՀԻԼ

Մէշահիրը աԹըպպա Թարաֆընտան խուլէն անալիզլէրէ կէօրէ Բա[illegible] Թապիր օլունան սու՝ չիմտիյէ գատար մալիւմ օլան [illegible] մատէն սուլարընըն իչինտէ էն [illegible] տըր վէ Եարարլըղը տա չիւպհէսիզ տիր։

Իչմէսի մուլայիմ [illegible] պուլունտուղունտան, գարըն [illegible], էսքիմիշ նէզլէլէրէ, [illegible] վէ տիկէր պու կիպի [illegible] էարար։ Բէյօղլունտա [illegible] Թարաֆընտան [illegible] պուլունան էճզա մէվճուտ օլտուղունտան, [illegible] վէ [illegible] Թաշ վէ Թազէ վէ սաիր պու կիպի [illegible] օլունապիլիր։

Պիրճիմլէ էճզաճը վէ սրէչար տիւքքեանլարընտա ֆիւրուխթ օլունուր։

Ա-ն-ը

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹԷ ԼՕՁԷՐ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Օ. ՁԷԼԷԳԵԱՆԸ

AUX ELEGANTES

ՊԷՕՅՕՒԳ ՄՕՏԱ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Պէյօղլունտա Ցօղրու եօլտա Լէհ սօգաղընըն իԹԹիսալինտէ վէ Պօն Մարչէնին գարշը սըրասընտա 345 նումէրօ իլէ մուրագգամ մաղազամտա, պու տէֆա տիւրլիւ իբէքլի գումաշլար, ֆիսթանլըգ իչիւն էնվաի Էսնիլի ֆիսթանլըգլար վէ տիւրլիւ տիւրլիւ կարնիթիւրլիւքլէր, ալա ճինստէն սիյահ վէ րէնկլի կրընատինլէր, իբէքլի [illegible] ճինստէն [illegible] իչիւն չէմ[illegible] [illegible]օլուգլար, էն սօն մօտալարտան զէննէ իչիւն [illegible] ճինստէն Թանթէլալար, էյի ճինստէն վէ պիրինճի սիյէլէր, տիւրլիւ տիւրլիւ ֆիստանլըգ իչիւն սիյահ [illegible], մուսլին, վէ գաչմիր տ'էգօսլար, սաֆի [illegible] պէղլէրի, վէ [illegible] վէ սաիրէ վէ [illegible] մալլէր կէլմիշ օլտուղունու բաղլէթլու էհալի[illegible] իֆթիխար իտէրիմ։

[illegible] օլան մալլէր էհէնի կէլմիշ օլուպ, բաղլէթլու էհա[illegible] կուսթօմէրնա կէօրէ հէր նէվի Թագէ վէ էհէնի մօ[illegible] մալլէր [illegible] տըր։

[illegible] մալլէրին էյի ճինստէն վէ ֆիյաթլարը ղայէթ էհվէն [illegible] հասըլ իԹմէք իչիւն միւշթէրիլէրին պիզզաթ [illegible] Թէչրիֆ պույուրմալարընը Թավսիյէ էյլէրիմ։

ՖԻՅԱԹԼԱՐ ՄԱԳԹՈՒ. ԲԱԶԱՐԼԸԳ ԽՕԳ

ԺՕՐԺ ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ

[illegible]

ՍԸՀՀԱԹԷ ԳՈՒՎՎԷԹ

ՖԷՅՅԱԶ ԴԸ

Տօգթօր Ռ. Տ. ԼԱԼՕՐ 1862տէ իճատ իտուլ պու խամ վէրմիշ տիր.

Պու իլաճ՝ մէմալիքը Օսմանիյէ վէ Հինտիսթան վէ Չին վէ միւսթէմլիքեաթ[illegible] [illegible] գէվաթը ղայէթ միւֆիտ վէ կիւզէլ գարա ճիյէրէ Թէսիր իյէ[illegible] [illegible] վէ կէրէք պիլ [illegible] հայաթիյէի Թագվիյէ վէ Թահյիմ իտէճ[illegible] [illegible] պիր մուալիճէ տիր։

ՏՕԳԹ. ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ [illegible] [illegible] պիր [illegible] տիր։ Պու իլաճ [illegible] օլուպ, նէպաթի [illegible] [illegible] իլէ [illegible] վէ [illegible] գուվվէի [illegible] [illegible] պիր [illegible] տիր։ [illegible]

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ [illegible] վէ [illegible] [illegible]։

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻՆԻՆ ԹԷՍԻՐԻ [illegible]։

Վէսայայի [illegible]

[illegible] ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ հէր նէ [illegible]։

ԽԻՐՄԻ ՍԷՆԷԼԻՔ ԹԷՃՐԻՒՊԷԼԷՐ [illegible]։

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ չիչէսի 4 վէ 6 վէ 11 չիլինէ սաԹըլըր։ [illegible] պուլունուր։ 1862տէն պէրու [illegible]։

ԻԼԱՆԸ ՄՈՒՀԻՄՄ. [illegible] «ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ, «Լընտն, Ինկլըն» [illegible]։

Էհմիյէթլի՝ ՖՕՍՖՕՏԻՆտէն կիւնտէ 3 չօրպա գաշըղը [illegible]։

ՏՕԳԹՕՐ Ռ. Տ. ԼԱԼՕՐ

Թարաֆընտան իմալ օլունմուշ տըր։
Պէյ Հավզտա 32 Նօ. Կէյսֆօրտ Սթրիթտէ,
ԼԸՆՏՆ Ն. ՈՒ. ԻՆԿԼԸՆՏ

Ֆօսֆօտինին սահիպի վէ մուճիտի։

Պէյօղլու Գալաթա վէ Սթամպօլըն պիլճիմլէ պաչլըճա էճզախանէ վէ սրէչար տիւքքեանլարընտա պուլունուր։

Թօրտան վէ բէրաքէնտէ միւպայէաթ իչիւն Գալաթատա Վօյվօտա գօլըպինտէ Եիւքսէք Գալտըրըմտա Ն. 95-97տէ Ռումուհի Ինկիլիզ մաղազասընտա վէ մուրը մախսուսը Էտմօնտ Գարուանայա միւրաճաաթ իթմէլի տիր։

ՆՈՒՊԻԱՆԸ ԼԻՔՈՒԻՏ ՌԻՕԹԸՐԲՐՈՒՖ ՊԼԷՔԻՆԿ

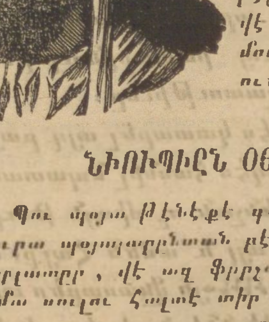

(Սույու վէ իչէ կէչմէզ գունտուրա պօյասը) Իչպու պօյա՝ [illegible] գուլլանըլմագտըգըն պիր սիւ[illegible] [illegible] գունտուրայա [illegible] [illegible] գունտուրայը բէք կիւզէլ բօյլար, վէ հավա հէր նէ տէ օլսա պու բօյլագըգ պիր հաֆթա սիւ[illegible]։ Պու պօյա՝ չիզմէ, բօթին, հօչա գալըշլարը վէ տիկէր հէր նէվի մէչին վէ վերնիլէտան մամուլ էշեա իչիւն էն Թէմիզի, էն ալասը վէ էն ուճուզը տըր։

ՆՈՒՊԻԱՆԸ ՕՅԼ ԲԼԱԹ ՊԼԷՔԻՆԿ (եաղլը պօյա)

Պու պօյա [illegible] [illegible] օլուպ, տահի գունտուրա պօյասըլարընտան բէք իւսթիւն տիր, գունտուրայը սանճա զիյատէ բարլաթըր, վէ աղ [illegible] [illegible]։ Մէզքիւր պօյա գունթուսա տաճիմա սուլու հալտէ տիր։

Մէզքիւր խալիս ՆՈՒՊԻԱ ՊՕՅԱսընը ԹԻՒՐՔԻԱ ՌՈՒՄԱՆԻԱ վէ ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ իչիւն Թօբտան ֆիւրուխթընա աճէնթէ վէ վէքիլ

ԷՏՄԸՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Գալաթատա Եիւքսէք Գալտըրըմտա Թէրգի սօգաղընտա Վօյվօտա մէբ. քէզի իԹԹիսալինտէ 95 վէ 97 Նումէրօլը Ինկիլիզ Մաղազասը։

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԶ ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱԵԱՆ